

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

SKÖTSELPLAN

2014-09-24

Dnr 511-3363-12

Obj nr 10-02-104

Beslutsbilaga 3

Skötselplan för naturreservatet Stärnö-Boön i Karlshamns kommun

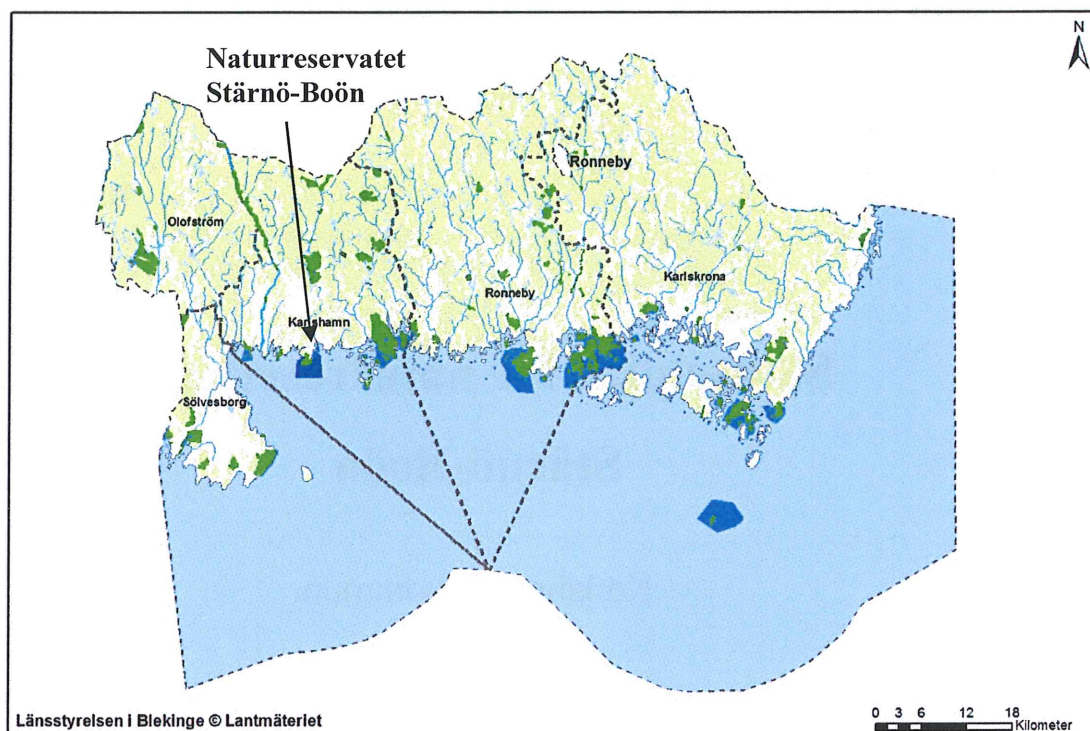
Postadress
SE-371 86 KARLSKRONA

Besöksadress
Skeppsbrokajen 4

Telefon
010-22 40 100

E-post/webbplats:
blekinge@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/blekinge

Org.nr
202100-2320

Figur 1. Naturreservatet Stårnö-Boön läge i Blekinge län. Grönmarkerade områden är länets naturreseptat på land och blåmarkerade områden är vattenområden i naturreseptat.

Titel:	Skötselplan för naturreseptatet Stårnö-Boön, Karlshamns kommun
Utgiven av:	Länsstyrelsen i Blekinge län
Planförfattare:	Lars-Göran Olsén
Beställningsadress:	Länsstyrelsen i Blekinge län 371 86 Karlskrona Tfn: 0455-870 00 blekinge@lansstyrelsen.se www.lansstyrelsen.se/blekinge
Copyright:	Länsstyrelsen i Blekinge län. Innehållet i detta dokument får gärna citeras eller refereras med uppgivande av källa
Foton:	Lars-Göran Olsén, om inget annat anges
Omslagsbilder:	Omslagsbild: Västra Stårnö med utsikt mot Hanö. Foto: 2009-08-27.

Innehållsförteckning

FÖRORD	4
1 SYFTET MED NATURRESERVATET	4
2 BESKRIVNING AV OMRÅDET.....	5
2.1 ADMINISTRATIVA DATA	5
2.2 NATURFÖRHÅLLANDEN.....	10
2.3 HISTORISK OCH NUVARANDE MARK- OCH VATTENANVÄNDNING	12
2.4 OMRÅDETS BEVARANDEVÄRDEN	14
2.4.1 Geovetenskapliga bevarandevärden	14
2.4.2 Biologiska bevarandevärden.....	15
2.4.3 Kulturhistoriska bevarandevärden.....	20
2.4.4 Intressen för friluftslivet.....	20
2.5 KÄLLFÖRTECKNING	22
3 PLANERAD MARKANVÄNDNING OCH SKÖTSEL	23
3.1 ÖVERGRIPANDE BEVARANDEMÅL	23
3.2 GENERELLA RIKTLINJER	24
3.3 INDELNING I SKÖTSELOMRÅDEN	25
3.4 MÅL OCH ÅTGÄRDER FÖR SKÖTSELOMRÅDEN	25
3.4.1 Skötselområde 1. Skog som lämnas i huvudsak orörd.	25
Delområde 1a: Bokskog med inslag av alkärr.....	25
Delområde 1b: Ekskog.....	27
Delområde 1c: Ek-tallskog av bergig typ.....	28
Delområde 1d: Strandhållmarker och små mer eller mindre kala skår.....	29
3.4.2 SKÖTSELOMRÅDE 2. SKOG SOM KRÄVER BEGRÄNSAD SKÖTSEL AV TRÄD- OCH BUSKSKIKT	30
3.4.3 Skötselområde 3. Småvatten.....	31
3.4.4 Skötselområde 4. Vattenområden i Östersjön.....	32
3.4.5 Skötselområde 5. Forn- och kulturhistoriska områden.....	32
Delområde 5a: Höga rör	33
Delområde 5b: Lastplats på västra Stjärnö.....	33
Delområde 5c: Stenbrottet Stolta slätt.	33
Delområde 5d: Lotsbostället på Boön.....	35
Delområde 5e: Norra Boön	35
Delområde 5e: Inåga med tall-kaprifolskog på Boön.	36
Delområde 5g: Ång.....	37
3.4.6 Skötselområde 6. Badplats	37
3.5 FRILUFTSLIV OCH TURISM.....	38
4 UTMÄRKNING AV RESERVATSGRÄNS	40
5 BRÄNDER OCH BRANDBEKÄMPNING	40
6 OLJEBEKÄMPNING.....	41
7 JAKT	41
8 TILLSYN, DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	41
7.1 TILLSYN ÖVER FÖRESKRIFTER	41
7.2 UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	41
7.3 DOKUMENTATION AV SKÖTSELÅTGÄRDER	41
9 KOSTNADER OCH FINANSIERING	41
10 SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER	41

BILAGOR

- Bilaga 1: Reservatets gränser (1a fastighetskarta, 1b sjökort)
- Bilaga 2: Översiktskarta
- Bilaga 3: Markanvändning Häradskartan 1917
- Bilaga 4: Naturtyper
- Bilaga 5: Skötselområden
- Bilaga 6: Anläggningar för friluftslivet
- Bilaga 7: Fornlämningskarta /utdrag ur fornminnesregistret

Förord

Skötselplanen är ett praktiskt handlingsprogram för syftet och skötseln i ett naturreservat. Skötselplanens inriktning bestäms av syftet med reservatet och de föreskrifter som meddelats i beslutet.

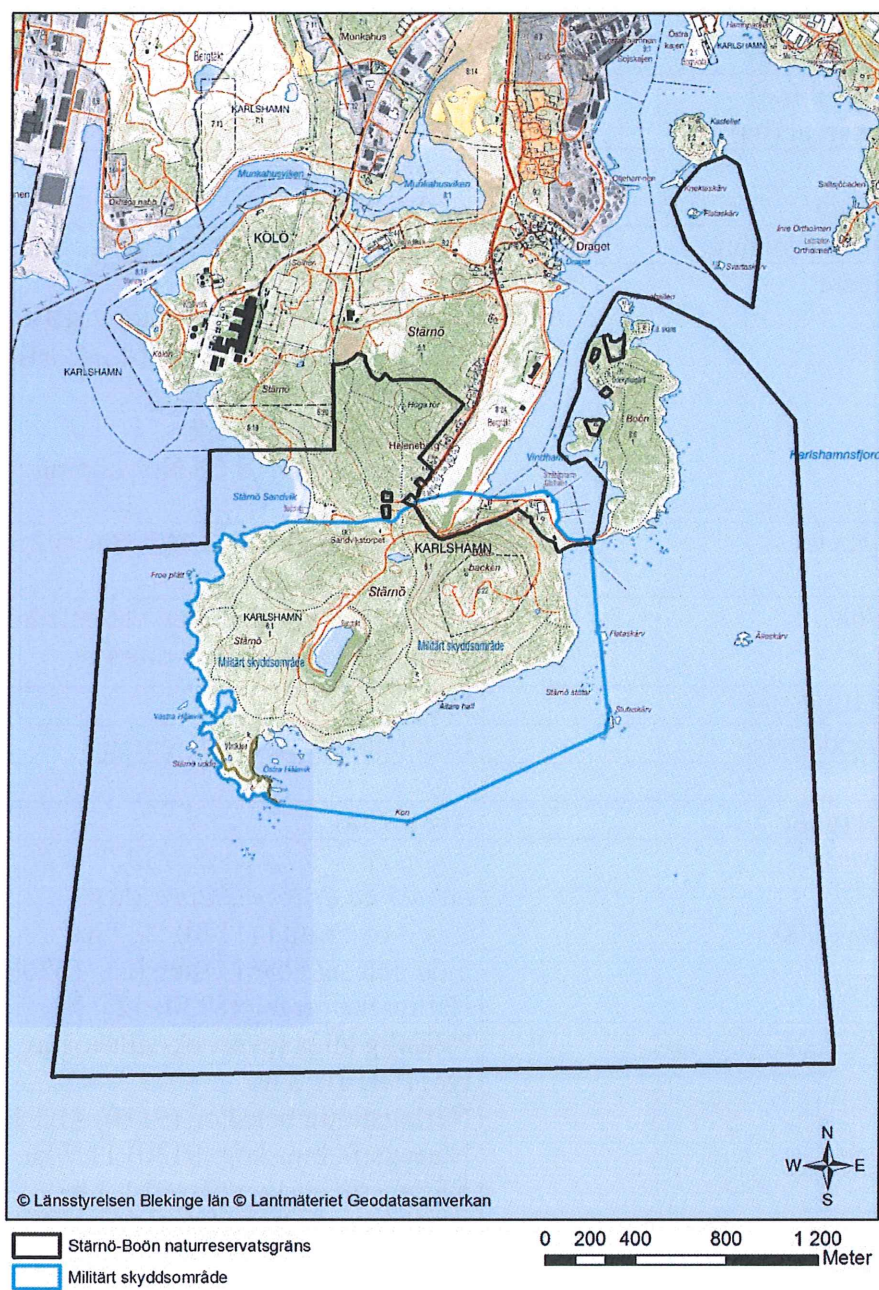
1 Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet:

- Bevara ett särpräglad och artrikt kust- och skärgårdsområde med angränsande havsområden.
- Bevara områdets ädellövskogar, tallskogar, andra ingående naturtyper och marina ekosystem, arter och biologiska mångfald, samt numera översvämmade terrestra och limniska lämningar ut till lägsta strandnivå under Yoldiatid, på ca 18 m djup.
- Bidra till gynnsam bevarandestatus i den biogeografiska regionen för förekommande habitat och arter.
- Inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet där besökare ska kunna uppleva och få information och kunskap om områdets natur- och kulturvärden. För friluftslivet ska finnas en väl utrustad kommunal badplats med tillhörande parkering vid Stårnö Sandvik, stigar och gångvägar där en rullstolsburen kan medfölja samt möjlighet till informationscentrum.

Syftet ska uppnås genom att:

- Skogsmarken med dess flora och fauna utvecklas fritt från gran och genom begränsning av främmande trädslag, men i övrigt genom intern dynamik.
- Inte tillåta nytillkommande verksamheter som tar mark eller vatten i anspråk och som medför skador på mark, vegetation eller i den marina miljön och som förändrar landskapets orörda karaktär.
- Friluftslivet bedrivs och utvecklas på ett sätt som är anpassat till områdets höga naturvärden.
- Friluftslivet kanaliseras för att undvika störningar på känsligt djurliv och slitage på känslig vegetation samtidigt som behov av goda naturupplevelser som stillhet, avskildhet och tystnad erbjuds.

Naturreservatet är markerat med heldragen svart linje på ekonomiska kartan.

2 Beskrivning av området

2.1 Administrativa data

Tabell 1. Administrativa data

Objektnamn	Stårnö-Boön
Objektnummer	10-02-103
Skyddsform	Naturreservat
Beslutsdatum	2014-09-24

Natura 2000-beteckning	SE0410071 Stårn, del av SE0410068 Puka-viksbukten
Totalareal (ha)	900
Landareal (ha)	195
Vattenareal (ha)	705
Län	Blekinge
Kommun	Karlshamn
Lägesbeskrivning	CA 3 km SSV centrala Karlshamns stad.
Sakägare	Karlshamns kommun Fortifikationsverket, 631 89 Eskilstuna Svenska Kraftnät (SwePol Link AB), Box 1200, 172 24 Sundbyberg Statens Fastighetsverk Sjöfartsverket, 601 78 Norrköping
Fastigheter	Karlshamn del av 2:2, 8:1, 8:6, 8:21 och 8:22 Karlshamn 10:1
Servitut	Väg, kabel, kraftledning, vattenledning och avloppsanläggning och område.
Samfälligheter	Fiske
Nyttjanderätter	Ledningsrätt för kraftledning
Naturtyper	Areal (ha)
Skogsmark	<i>Totalt ca 175 ha varav 130,7 ha är habitat och 45 ha är icke Natura skog.</i>
Natura 2000	Rev – obestämd (1170) 22,7 ha Skär och små öar i Östersjön (1620) 22,6 ha Hällmarkstorräng (8230) 12,7 ha *Västlig taiga (avser ek-tallskog av bergig typ) (9010) 73 ha Näringsfattig bokskog (9110) 41,1 ha Näringsrik bokskog (9130) 11,7 ha Näringsrik ekskog (9160) 1,3 ha Näringsfattig ekskog (9190) 3,2 ha.
Övriga	Lövsumpskog 2,8 ha Vatten 1,6 ha Övrig ädellövskog 3,2 ha Öppen mark 7,9 ha Stenbrott 9 ha varav vattenyta ca 1,5 ha
	*Prioriterade naturtyper enligt EU:s art- och habitatdirektiv
Prioriterade bevarandevärden:	
Markslag	Skog, sumpskogar, kärr, litet vattenfyllt stenbrott, störd öppen blomrik mark, hällmark, stränder, badplats, exponerade hårbottenar i Östersjön,
Naturtyper	Bokskog, ekskog, tall-ekskog av bergig typ (Västlig taiga), ålgräsängar, tångbälten

	Blomrik öppen mark längs kanten på stenbrottet och på Bålabacken
Strukturer	Död ved, grova och/eller innanmurkna träd.
Funktioner	Närnatur/närströvmråde för Karlshamns stad, badplats
Kvartärgeologi	Översvämmat område från Yoldiatid med stubbar, terrestra avlagringar och välbevarade glaciala landformer i Mieåns dalgång ut till ca 18 m djup.
Kulturmiljöer	Boplats, rösen, gravar och stensättningar daterade till stenålder-, brons- och/eller järnåldern, rösen, lämningar från 1600-talet av en befästningsanläggning, en begravningsplats, platsen för ett örlogsvarv, stenmurar, stenbrott, ett lotsboställe samt befästningsanläggningar från 1940-talet. I vattenområdet finns flera vrak.
Friluftsliv	• Närnatur för Karlshamns stad • Badplats Naturpedagogik • Besöksobjekt • Kulturhistoria • Större sammanhängande område med höga upplevelsevärden • Naturlighet • Landskapsbild
Övrigt	Forskning om Yoldiatidens numera översvämmade landskap.

Tabell 2. Rödlistade, EU-listade och andra ovanliga arter och signalarter som rapporterats från reservatsområdet under senaste 25 åren (Rödlistekategorier: EN = starkt hotad, VU = sårbar, NT = nära hotad). LC-arter är arter som tidigare varit rödlistade men som numera räknas som Livskraftiga. ÅGP-arter är hotade arter för vilka det upprättas särskilda nationella åtgärdsprogram. Signalarter är indikatorarter som är användbara för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden.

Art	Nationell rödlista	LC-art	EU-direktiv	Signalarter (s)
Fåglar				
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	VU			Stärnö och Boön
Hämpling <i>Carduelis cannabina</i>	VU			
Mindre hackspett <i>Dendrocopos minor</i>	NT			s Stärnö och Boön
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	NT			
Ejder <i>Somateria mollissima</i>	NT			
Silltrut <i>Larus fuscus</i>	NT			
Gråtrut <i>Larus argentatus</i>	NT			
Berguv <i>Bubo bubo</i>	NT		x	
Tornseglare <i>Apus apus</i>	NT			
Salskrake <i>Mergus albellus</i> (rastande)	NT		x	

Skogsduva <i>Columba oenas</i>		LC		s
Spillkråka <i>Dryocopus martius</i>			x	Stärnö och Boön
Kräldjur				
Hasselsnok <i>Coronella austriaca</i>	VU		x	
Snok <i>Natrix natrix</i>		LC		
Groddjur				
Större vattensalamander <i>Triturus cristatus</i>		LC	x	
Kärlväxter				
Hallonbjörnbär <i>Rubus pruinosis</i>	VU			
Ask <i>Fraxinus excelsior</i>	VU			Stärnö och Boön
Alm <i>Ulmus glabra</i>	VU			Stärnö och Boön
Flikros <i>Rosa tomentella</i>	NT			Boön
Backmåra <i>Galium suecicum</i>	NT			Stolta slätt
Rödlånke <i>Lythrum portula</i>	NT			
Småfruktig jungfrukam <i>Aphanes australis</i>		LC		s
Myskmadra <i>Galium odoratum</i>				s
Sårläka <i>Sanicula europaea</i>				s
Vippärt <i>Lathyrus niger</i>				s
Blåsippa <i>Hepatica nobilis</i>				s
Buskstjärnblomma <i>Stellaria holostea</i>				s
Blåsuga <i>Ajuga pyramidalis</i>				s
Vildkaprifol <i>Lonicera periclymenum</i>				s
Murgröna <i>Hedera helix</i>				s
Bandtång (ålgräs) <i>Zostera marina</i>				s
Kransalger				
Havsrufse <i>Tolypella nidifica</i>				
Mossor				
Fällmossa <i>Antitrichia curtipendula</i>				s
Västlig hakmossa				s
Guldlockmossa				s
Klippfrulania <i>Frullania tamarisci</i>				s
Kopparglansmossa <i>Platygyrium repens</i>				
Lavar				
Ädelkronlav <i>Pachyphiale carneola</i>	VU			s
Röd pysslinglav <i>Thelopsis rubella</i>	VU			
Stiftklotterlav <i>opographa vermicellifera</i>	VU			s
Matt pricklav <i>Arthonia pruinata</i>	VU			s

Gammelekslav <i>Lecanographa amylacea</i>	VU			s
Ädellav <i>Megalaria grossa</i>	VU			s
Grå skärelav <i>Schismatomma decolorans</i>	NT			s
Blyertslav <i>Buellia violaceofusca</i>	NT			
Orangepudrad klotterlav <i>Opegrapha ochrocheila</i>	NT			
Gulnål <i>Chaenotheca brachypoda</i>		LC		s
Lönnlav <i>Bacidia rubella</i>				s
Rostfläck <i>Arthronia vinosa</i>				s
Glansfläck <i>Arthronia spadicea</i>				s
Svampar				
Tårticka <i>Inonotus dryadeus</i>	VU			s
Skilletticka <i>Inonotus dryadeus</i>	VU			
Oxtungssvamp <i>Fistulina hepatica</i>	NT			s
Korallticka <i>Grifola frondosa</i>	NT			s
Tallticka <i>Phellinus pini</i>	NT			s
Koralltaggsvamp <i>Hericium coralloides</i>	NT			s
Motaggsvamp <i>Sarcodon squamosus</i>	NT			
Druvfingersvamp <i>Ramaria botrytis</i>	NT			
Violfotskremla <i>Russula violeipes</i>		LC		
Skalbaggar				
Enbandad brunbagge <i>Hypulus bifasciatus</i>	VU			
Reliktbock <i>Nothorhina muricata</i>	NT			s
<i>Synchita variegata</i>	NT			
<i>Amphicyllis globiformis</i>	NT			
<i>Sphaeroderma rubidum</i>		LC		
Fjärilar				
Vitaktig strimmätare <i>Horisme aquata</i>	EN			
Klocksäckspinnare <i>Bacotia claustrilla</i>	VU			
Berberisfältmätare <i>Pareulype berberata</i>	VU			
Rödfläckig blåvinge <i>Arica agestis</i>	NT			
Silversmygare <i>Hesperia comma</i>	NT		x	
Apollofjäril <i>Parnassius apollo</i>	NT		x	Försvann troligen för ca 20 år sedan?
Tvärstreckat mottfly <i>Schrankia taenialis</i>	NT			
Pestrotsfly <i>Hydraecia petasitis</i>	NT			
Torvfly <i>Calamia tridens</i>	NT			

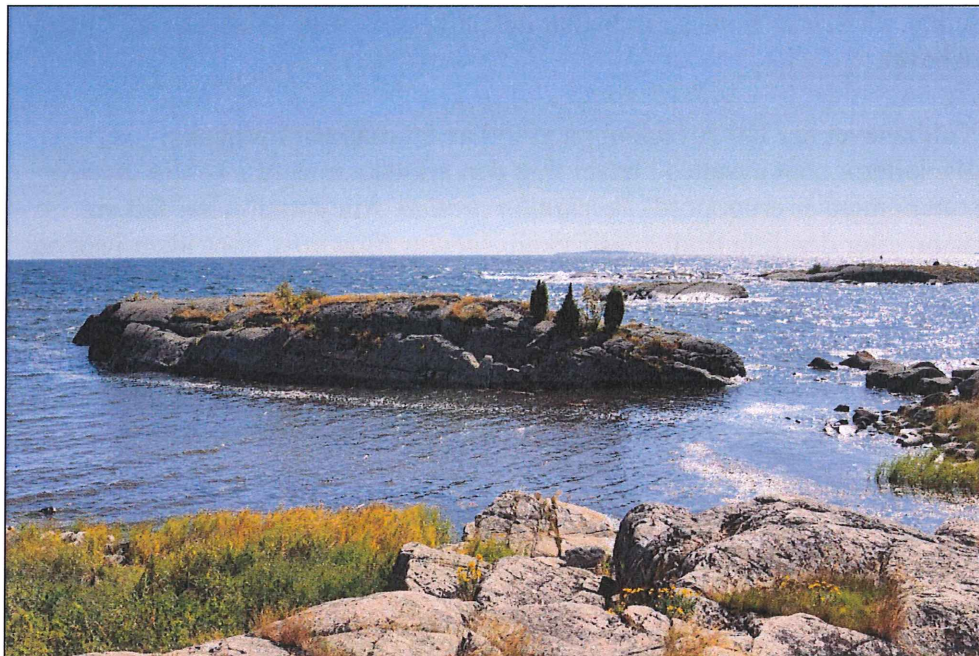
Vägtornsmätare <i>Triphosa dubitata</i>	NT			
Grågul lavmätare <i>Parectropis similaria</i>	NT			
Brungrå högstjärt <i>Clostera anastomosis</i>	NT			
Tennspinnmal <i>Euhyponomeuta stannella</i>		LC		
Grövtitt näselfly <i>Abrostola triplasia</i>		LC		
Stor skimmerfjäril <i>Apatura iris</i>		LC		
Vanlig träfjäril <i>Cossus cossus</i>				
Trollsländor				
Mindre smaragdflickslända		LC		

2.2 Naturförhållanden

Topografi, berggrund och jordarter

Reservatet, som är ca 900 ha stort (landområde 195 ha och marint vattenområde 705 ha), ligger på nivåer från drygt 50 meters höjd över Östersjön och ut till ca 20 meters djup i omgivande vattenområden. På flera ställen finns berg i dagen. Jordlagren domineras av moränjord. I delar av vattenområdet på mindre djup än ca 18 m förekommer terrestra lämningar från Yoldiatiden för 11 600-10 700 år sedan.

Berggrunden består i norra halvan av Stjärnöhalvön av finkornig gnejs, benämnd Blekinge kustgnejs. I kustgnejsen finns bitvis rikligt med gångar av pegmatit och finkornig granit. På södra Stjärnö finns en grov granit benämnd Karlshamnsgnit. På Stjärnö är övergången mellan dessa bergarter otydlig och på södra Stjärnö finns även ganska stora områden med blandbergarter av gnejs och granit. Reservatet korsas av en stor diabasgång som bildades för ca 900 miljoner år sedan. Den är unik för Blekinge genom sin stora bredd på som mest ca 180 m. Den går i riktning NNO-SSV och kallas för Stjärnögången eller Stora Karlshamnsgången. Diabasen kan ses i södra delen av reservatet både på fastlandet och på en ö samt i ett stenbrott mitt på Stjärnöhalvön vid Stolta slätt.

Diabasgången på Stårnö fortsätter ut i Pukaviksbukten. Ön i förgrunden och öarna längre ut i högra delen av bilden är det sista som syns ovan vattnet. Liknande uppstickande berg av diabas som inte når upp till ytan finns längre ut. Diabasen har sprickor i samma riktning som gången vilket syns på de två närmaste öarna. Vid horisonten skymtar Hanö och i högra kanten Listershuvud. 2009-08-23

Tidigare vattennivåer.

För 20 000 år sedan när den senaste nedisningen var som störst var så mycket vatten bundet i inlandsisar att havsytan låg ca 120 m lägre än nu. Isens tyngd gjorde att Skandinavien var nedtryckt. När isen smälte steg både havsytan och marken. Detta har orsakat att strandlinjen har varierat kraftigt efter den senaste istiden och det område som numera utgör södra Östersjön genomgick flera olika stadier av sjöar och hav med olika höga vattennivåer. Dessutom dämde isen upp smältvatten som bildade den Baltiska issjön. I Blekinge hade Baltiska issjön sin högsta kustlinje på ca 60-65 m höjd över nuvarande kustlinje. Under issjöns sista 1 000 år var vattennivån ganska stabil på ca 25-30 m över nuvarande kustlinje. För ca 11 600 år sedan hade isen smält av så mycket att den Baltiska issjön dränerades över vad som idag är Mellansverige och Yoldiahavet bildades genom att havsvatten trängde in i de isfria delarna av nuvarande Östersjön (11 600-10 700 före nutid). Vattenytan sjönk snabbt i början av Yoldiahavet från ca +30 m till ca -5 m vid Blekingekusten. Den fortsatta landhöjningen i Blekinge efter att inlandsisen smält bort gjorde att vattenytan långsamt sjönk ner till ca -18 m jämfört med dagens vattennivå. Det finns dock spår i form av stubbar i andra delar av södra Östersjön som visar på att stranden där som lägst kanske låg närmare 45 m lägre än idag. Det var under denna tidsepok som Hanöbukts fossila skogar och torvlager bildades. När isen smälte av ytterligare och landet i mellansverige höjde sig, bildades återigen en insjö, Ancylussjön. Vid Blekingekusten finns strandvallar från Ancylussjön på ca 6-7 m höjd över nuvarande kustlinje. Ancylussjön efterföljdes för 9 700 år sedan av Littorinahavet med varierande strandlinjer upp till ca 8 m över nuvarande vattennivå. Dessa strandlinjer bildades för ca 6 400-6 200 år

sedan. På Stärnö finns strandvallar och strandhak som är bildade av Littorinahavet.

Yoldiahavet har fått sitt namn på grund av att man har hittat skal i varviga glacialleror som avsattes i havet från den arktiska musslan *Yoldia arctica* som numera är omdöpt till *Portlandia arctica*. Ancylussjön har fått sitt namn efter den lilla flodhättesnäcken *Ancylus fluviatilis*, som lever i sötvatten. Littorinahavet har fått namn efter den marina strandsnäcken *Littorina littorea*. Numera är salthalten så låg att strandsnäcken inte kan leva längre in i Östersjön än till Skånes sydkust.

2.3 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Markhistorik

Den låga vattennivån under Yoldiahavets mellersta tid, kring 9000 f Kr, innebar att kustlinjen vid Stärnö var mycket annorlunda än vad vi är vana att se den. Mieån mynnade öster om Boön och Mörrumsån mynnade sydväst om Stärnö udde. På havsbotten från söder om Stärnö till Karlshamnsfjärden indikerar trädstubbar om den skog som fanns under denna tid. De båda åmynningarna, och en insjö som då troligen fanns sydsydväst om Boön, har sannolikt lockat jägarstenålderns människor till området då det erbjöd rika biotoper som åmynningar utgör. De eventuella boplatserna från Yoldiatiden ligger numera under vatten, sannolikt lokaliserade till de forna åmynningarna.

Den äldsta kända fornlämningen på Stärnö är resterna från en boplatz vid Sandvikstorpet. Den är daterad till 3000 f Kr och är ett bra pedagogiskt exempel på var bosättningar från bondestenålder kan vara lokaliserade. Från bronsåldern tornar graven Höga rör i norra delen av reservatet. Detta röse är ett av de största i Blekinge och dateras till 1500-1000 f Kr. Samtida kan även röset på sydöstra hörnet av Stärnö vara. De mindre stensättningar längs öns södra rand är sannolikt från järnåldern, kring Kristi födelse, och är gravmonument över invånare på Stärnö som vi ännu inte hittat boplatserna efter.

När Blekinge blivit svenskt anlades ett varv på Boön där man byggde krigsfartyg till den svenska flottan under åren 1659-1676. Man hann bygga 14 fartyg varav 4 regalskepp innan man 1676 på grund av krig var tvungna att flytta verksamheten till Kalmar. På en höjd på norra udden byggdes åren 1658-1659 en ca 40 x 40 meter stor försvarsanläggning som numera kallas för Gamle skans. I anslutning till varvet och skansen finns en garnisonsbegravningsplats. Stenmuren runt begravningsplatsen byggdes först 1814. I området utanför begravningsplatsen finns två bevarade gravar. I den norra graven ligger troligen kommandanten Gustaf Undén som dog i pesten 1711. I den södra graven ligger en okänd person som levde 1694-1771. Under åren 1845-1875 fanns en lotsstation på södra Boön. För sin försörjning hade de 4 lotsfamiljerna djur och odlingar på Boön.

På åtskilliga platser på Stärnö och Boön finns spår av stenbrytning. 1880 påbörjades brytning av gnejs på Stärnö för tillverkning av gatsten och kantsten. Även diabas användes för tillverkning av smågatsten som bland annat

har använts till mittlinje på stensatta vägar. Runt år 1900 bröts blocksten av diabas. Bland stenhuggare kallades diabasen för Stärnö blåberg. På 1930-talet tillverkade man makadam av skrotstenen. Därför finns det numera inte några större mängder av skrotsten på Stärnö och Boön mer än i ett område på västra sidan av Stärnö. Numera bryts diabas norr om reservatet och då som krossat material. På Boön fanns flera stenbrott där man högg gatsten av gnejs. Med hjälp av två mindre järnvägsspår kunde man dra trallor med gatsten till utskeppningsplatsen på västra Boön. I anslutning till utskeppningsplatsen ligger vraket efter en pråm. På 1930-talet arbetade som mest ca 3 000 personer inom stenindustrin på Stärnö och Boön. Blocksten från Stärnö kan ses på många håll runt om i världen t.ex. granit på fasaden på Empire State Building, blåberg på Marinkårens krigsmonument på Arlingtonkyrkogården i Washington och ett hjältemonument i Kuala-Lumpur, Malaysia.

Under andra världskriget byggdes försvarsanläggningar i den så kallade Per Albin-linjen längs den östra sidan av Boön och runt Stärnöhalvön. Även efter kriget har man byggt försvarsanläggningar längs stränderna. Samtliga försvarsanläggningar längs stränderna har nu tagits ur drift. De har avrustats och alla utom en på Boön har gjutits igen.

Provbörningar gjordes i slutet på 1970-talet ner till 500 m djup för att undersöka om det var möjligt att lagra utbränt kärnbränsle i berget på Stärnö. Osäkerhet rådde om berggrunden på Stärnö var tillräckligt stabil. Slutligen togs ett politiskt beslut att berggrunden generellt var en plats som uppfyllde kraven för slutförvar av utbränt kärnbränsle enligt den så kallade Villkorslagen. Detta var nödvändigt för att kunna ge tillstånd för att ladda de färdigbyggda kärnkraftverken i Ringhals och Forsmark.

Fornlämningar och kulturhistoriska lämningar.

Fynden av tallstubbar från Yoldiatiden innebär att det sannolikt kan finnas lämningar efter människor från jägarstenåldern på ner till ca 15 meters djup i vattenområdena runt Stärnö och Boön. På landområdet finns förhistoriska lämningar i som en stenåldersboplatz och flera gravar i form av rösen och stensättningar från brons- och järnålder.

Från historisk tid finns det i reservatets vattenområde flera vrak. De kulturhistoriska lämningarna på land representerar tydligt två näringar; stenbrytning och försvar. På flera platser i området syns flera brott efter den stenbrytning som utövats inom reservatet. Tydligast är kanske lotsbostället från sena 1800-talet på Boön med bevarade husgrunder efter boningshus och smedja.

Försvaret genom olika tider märks genom en vårdkase som är känd sedan 1792, men som kan ha ett medeltida ursprung. På Boöns finns flera lämningar som kopplas till 1600-talets svensktid. Lämningar från både örlogsvarv, skans och begravningsplats visar på en komplex helhet. Lämningar från ett i tid nära 1900-tal märks genom de kulsprutevärn som till försvar omringade både Stärnö och Boön.

Nuvarande mark- och vattenanvändning

Reservatsområdet huvudsakliga användning är för friluftslivet. Här finns en populär badplats och fina stigar och gångvägar. Den nuvarande markanvändningen bygger på den fördjupade översiktsplanen från 1993 där det bland annat föreslås att om 15-20 år: ”Huvuddelen av den orörda naturen på södra sidan av Stårnö och hela Boön har bevarats som ett av kommunens och länets finaste naturområden. Här finns strövstigar med informations-tavlor som berättar om områdets mycket spännande natur- och kulturmiljö”. Vidare är det uttalade målet att ”Den orörda naturen inom delområde 11, på Stårnö och Boön, skall skyddas genom bildande av naturreservat”.

Reservatsområdet omringas, och överlappas delvis, av olika intressen. Karlshamns hamn är en av Sveriges största hamnar. En expansion av hamnen pågår. Såväl öster som väster om naturreservatet finns farleder som är av riksintresse för sjöfart och för hamnverksamhet enligt 3 kapitlet MB. Söder om reservatet finns ett ankringsområde. Gränsdragningen i vattenområdet har anpassats till nämnda intressen i samråd med Sjöfartsverket och Trafikverket. En framtida expansion av hamnen bedöms inte beröra reservatsområdet. Norr om naturreservatet ligger Karlshamns kraftverk (Kölöverket) som tillsammans med omgivande mark är av riksintresse för energiproduktion. En del av detta riksintresseområde överlappar norra delen av reservatet. Öster om naturreservatet finns en stor bergtäkt, där brytning av diabas alltjämt pågår som beräknas avslutas inom några år. Diabasgången (den s k Stora Karlshamnsgången) som går genom naturreservatet i NO-SV riktning är av riksintresse för värdefulla ämnen och material (beslutat 1998-12-08). Reservatet berörs även av riksintresse för totalförsvaret, och av riksintresse för yrkesfisket. Beslut om att Stårnöhalvön skulle ingå i Natura 2000 togs i januari 1998 vilket innebar att området därmed blev riksintresse enligt 4 kap miljöbalken.

2.4 Områdets bevarandevärden

2.4.1 Geovetenskapliga bevarandevärden

Berggrunden inventerades och beskrevs på 1980-talet. Två geologiska naturminnen nära stranden på södra Stårnö ingår i reservatet; ett flyttblock som döpts till Altare hall och ett mindre område med så kallade grytor i berget. Dessa mjukt rundade bildningar i berggrunden har troligen bildats genom kemisk djupvittring längs sprickor i berget under en varm period i jordens historia. Grytorna har skonats från att eroderas bort av inlandsisarna.

Kvartärgeologiska bevarandevärden inom naturreservatet finns dels som strandvallar och strandhak ovanför den nuvarande strandlinjen och dels i Östersjön ner till ca 18 m djup. Mieåns gamla dalgång och åfåra under Yoldiatid fram till mynningen utanför Boön innehåller postglaciala sediment som är av stort kvartärgeologiskt intresse. I området finns också ett område där det troligen låg en mindre insjö som även den innehåller limniska avlagringar. Kvartärbiologiska bevarandevärden inom området är främst de rotfasta tallstubbar och torvlager med pinnar som har bildats i terrester miljö och som förekommer ner till ca 18 m djup. Flera rotfasta stubbar har hittats utanför Stårnöudd samt i området mellan östra sidan av Boön och upp mot Kastellet. Stubbarna är rester av de träd som växte på de då torrlagda ytorna

inom reservatet för ca 11 000 år sedan när Yoldiahavets strand låg åtminstone 18 meter lägre än idag.

Jättegrytorna på Stårnö är skyddade som naturminne. Troligen är det fråga om kemisk djupvittring längs sprickor i berget under en varm period i jordens historia. Bildningarna har skonats från inlandsisarnas eroderande krafter. Liknande bildningar finns på Utklipporna i sydöstra Blekinge. 2012-05-09

2.4.2 Biologiska bevarandevärden

Inventeringar i området

1988-1990 inventerades landmollusker, marklevande skalbaggar, mossfloran och fjärilsfaunan i anslutning till diabasgången. Förekomsten av större vattensalamander inventerades 2006 av länsstyrelsen. 2012 inventerades marina områden med avseende på lägsta strandlinje, kulturlämningar och flora. Resultaten ligger till grund för avgränsningen av de marina delarna av reservatet.

Översiktlig vegetationsbeskrivning

I höjdlägen och på grunda jordar växer ek-tallskog av bergig typ. De halvöppna skogarna på hällmarkerna är troligen stabila då det under torrår naturligt dör lövträd. Ofta förekommer ekbuskar runt tunna döda stammar efter ekar som dött under torrsomrar. Ek-tallskog på lite djupare jordar består ofta av äldre tallar, mer eller mindre utan föryngring och med yngre bergek som ännu inte har nått upp till tallarnas kronor. Föryngringen av bergek är god medan tallen inte kan föryngra sig. På dessa ytor kommer troligen eken att konkurrera ut tallen när skogen får utvecklas med naturlig dynamik. Naturlig dynamik kommer då att skapa mer naturlig variation i skogens artsammansättning genom att trädslagen har olika respons på de variabla markförhållanden som finns på Stårnö och Boön.

Utsikt från Bålabacken över ek-tallskog av bergig typ mot Hanö och Listershuvud som syns vid horisonten. 2011-08-11

I lägre liggande delar av Bålabacken med djupare jordlager, och på västra Stärnö dominerar ek och bokskogar. Även gamla strandvallar är viktiga faktorer för skogen genom att jordlagret är djupare, att marken ofta är fuktigare ovanför strandvallen och att marken är näringsrikare i och ovanför strandvallen. Ovanför strandvallarna finns temporära vattensamlingar där det kan växa al på socklar. På strandvallar kan fältskiktet vara bättre utvecklat med myskmadra, harsyra, stinknäva, lundslok och när ljuset räcker till även hallon. I trädskiktet finns ek, al, asp, alm och björk. Skogarna har utvecklats under lång tid och utan påtaglig påverkan av skogsbruk.

I floran ingår bland annat hallonbjörnbär, backmåra, blåsuga, myskmadra, sårlåka, buskstjärnblomma, murgröna, vippärt, småfruktig jungfrukam. På störd öppen mark på Bålabacken växer sparvnäva och skatnäva som är värdväxter för den rödlistade dagfjärilen rödfläckig blåvinge (NT).

Vid en inventering av mossfloran 1988 över diabasgången beskrevs epifytfloran som i det närmaste obefintlig. Den troliga orsaken var utsläpp från de närbelägna industrierna och det oljeeldade kraftverket nordväst om reservatet. Rökgasrening på kraftverk och industri, katalysatorrening av bilavgaser och att kraftverket i huvudsak används som reservkraftverk har avsevärt förbättrat situationen för epifyterna på Stärnö. Totalt hittades drygt 90 arter mossor och de flesta ansågs som vanliga arter. I samband med nyckelbiotopinventeringar i lövskogarna hittades 2008-2009 signalarterna fällmossa, västlig hakmossa, guldlöckmossa och klippfrulania samt flera ovanliga lavararter, bland annat de som sårbara rödlistade lavarna ädelkronlav, röd pysslinglav, stiftklotterlav, matt pricklav, gammelekslav och ädellav samt de hänsynskrävande lavarna grå skärelav och blyertslav. Två små alkärr NNO om stenbrottet, strandområdet över diabasgången, diabasryggarna samt blockmarkerna på Bålabacken pekades i inventeringen ut som skyddsvärda delområden. Renare luft och att avsaknad av skogsbruk så att skogen kan åldras och därigenom blir mer variabel i krontakets täckningsgrad är positivt för mossfloran.

En strandnära hållmark på västra Stårnő. 2009-08-20

Djurliv

Fåglar

Den rika tillgången på död ved ger goda förutsättningar för hackspettar att leva i området. Häckande hackspettar i området är spillkråka, gröngöling samt större och mindre hackspett. Skogsduvan har lätt att hitta lämpliga häckningsplatser i skogarna. I de glesa skogarna på Stårnő och Boön häckar rosenfink. Utmed stränderna häckar ejder, drillsnäppa, silltrut och gråtrut.

Grod- och kråldjur

2006 hittades större vattensalamander i tre olika småvatten på Stårnő, dels i kårret vid vägen mot Stolta slått och dels i två små stenbrott på östra Stårnő. På dessa lokaler fanns även mindre vattensalamander. Sensommaren 2011 hittades en hanne av större vattensalamander ihjålkörd på vägen mot Stolta slått. Vårn 2012 sågs många större vattensalamandrar i ovanstående kårar och de var aktiva mitt på dagen. En snok jagar i kårret och dess omgivning-ar. Mindre vattensalamandrar utnyttjar även flera hållkar längs stränderna. I dessa hållkar fanns också rikligt med grod- eller paddyngel och romstrågar av vanlig padda. Åkergroda förekommer också i reservatet. Kopparödler är vanliga på Stårnő.

Marina områden

Undervattensmiljön består av hårda bottenar nära land i form av hållar och block. Långre ut finns sandbottenar. Vegetationen på hård botten består av rödalger och tång. Fina tångbålen av både blåstång och sågtång finns i lätt skyddade och i exponerade områden på mellan 0,2 och 4,8 meters djup. På mjuk botten finns ålgräsågar på 2,0 till 6,6 meters djup och på djup mellan 7,3 och 9,5 meter förekommer kransalgen havsrufse. Flera 11 000 år gamla rotfasta tallstubbar har hittas på havsbotten, liksom terrestra avlagringar i den gamla Mieåns dalgång öster om Boön.

Botten söder om Stjärnö Sandvik. Den vänstra bilden visar en ålgräsäng på sandbotten intill en hårdbotten med rödalger. Den högra bilden visar blåstång och rödalger växande tillsammans på hårdbotten och med ålgräs i bakgrunden mellan stenblocken.

Foto: Susanna Andersson, Linnéuniversitetet.

Naturtyper

På Stjärnöhalvön finns bokskogar, ekskogar och ek-tallskog av bergig typ. Innanför strandvallar på Stjärnöhalvöns södra sida finns smala alkärr. Några små kärr har alar på stora socklar. På Bålabacken, Boön och i den norra delen av reservatet växer ek-tallskog av bergig typ. Sammansättningen av tall, bergsek och skogsek varierar med jordlagrets tjocklek och tillgång på markvatten. Variation förekommer från nästan ren tallskog på hällmark till ekskogar på djupare jordar där tallen håller på att konkurreras ut av ek.

Västra håla är en lagun. Bakom träden i vänstra halvan av bilden ligger Stjärnö udde.

På torra marker verkar sammansättningen av ek och tall att vara stabil eftersom ekens storlek begränsas av torka. Eken är då ofta kratt- eller buskformad runt mer eller mindre torra stammar som blivit för stora för att överleva med den begränsade tillgången på vatten som finns under torra somrar. Stränderna varierar från berghällar av granit, gnejs och diabas till steniga vegetationsrika stränder. Bladvass finns i Västra Hålevik. Sandstrand finns vid Stårnö Sandvik som är en mycket omtyckt och välutrustad kommunal badplats. På hårdbottnar växer blås- och sågtång eller rödalger och på mjukbottnar finns ålgräsängar.

Livsmiljöer inom Natura 2000.

I naturreservatet Stårnö-Boön förekommer de i Natura 2000 definierade livsmiljöerna *Rev* (1170), *Skär och små öar i Östersjön* (1620), *Pionjärvegetation på silikatrika bergytter* (8230), *Västlig taiga* (9010), *Näringsfattig bokskog* (9110), *Näringsrik bokskog* (9130), *Näringsrik ek- eller ek-avenbokskog* (9160) samt *Näringsfattig ekskog* (9190).

Strukturer

I skogarna finns gott om död ved som torrakor, högstubbar och lågor. Under sommartid är vattenfyllda mindre stenbrott viktiga biotoper för större och mindre vattensalamander. I det stora stenbrottet vid Stolta slätt finns fisk (troligen utplanterad) som begränsar vattenområdets värde för skyddsvärda groddjur.

Artförekomst kopplad till markhistorik

I anslutning till stenbrottet vid Stolta slätt finns jordmassor i en vall runt stenbrottet. På denna vall och i sluttningarna på främst norra och östra sidan av stenbrottet växer en tämligen trivial flora som är en viktig källa till pollen och nektar för insekter i området. Bland annat besöks ett större bestånd av renfana av flera arter av fjärilar och skalbaggar. På Bålabacken finns en öppen yta där jordmassor har spritts ut. Även där är floran i stora delar tämligen trivial men med växter som är viktiga källor till pollen och nektar samt är värdväxter för bl.a. den rödlistade fjärilen rödfläckig blåvinge. På grunda jordar växer rikligt med mandelblomma och vårförgätmigej. På hyllor i stenbrottet vid Stolta slätt kan fåglar hitta häckningsplatser, bland annat har där tidigare häckat berguv. På norra delen av Boön har man planterat ädelcypresser *Chamaecyparis lawsoniana* på begravningsplatsen och på östra Boön står fyra stora sitkagranar *Picea sitchensis*.

Funktioner

I de torrare delarna av ek-tallskog av bergig typ (i Natura 2000 klassad som Västlig taiga) dör de större stammarna av ek under torrsomrar. Detta innebär att det tillförs nydöd klen ekved varje torrsommar och tallen får därmed minskad konkurrens från ekarna. De öppna störda markområdena runt stenbrottet vid Stolta slätt och på Bålabacken är genom stora bestånd av några vanliga växter, bland annat harklöver och renfana, viktiga födokällor för nektar- och pollenätande insekter. På dessa ställen finns även åkertistel med tistelborrflugans galler. Det vattenfyllda kärret vid vägen till stenbrottet vid Stolta slätt och det lilla vattenfyllda stenbrottet på östra Stårnö är viktiga fortplantningsmiljöer för bland annat större vattensalamander samt för troll-

och flicksländor. Ålgräsängar och tångbälten är med sina strukturer viktiga uppväxtområden för fisk och livsmiljöer för kräftdjur, blötdjur och andra ryggradslösa djur.

Utpekade prioriterade bevarandevärden

Stärnö och Boön utgör mycket viktiga närströvområden till Karlshamns stad, med flera gångvägar och stigar. Vid Stärnö Sandvik finns en fin och välutrustad, handikappanpassad badplats.

Naturtyper som ingår i Natura 2000: 1170 rev, 1620 Skär och små öar i Östersjön, 8230 Pionjärvegetation på silikatrika bergytter, 9010 Västlig taiga, 9110 Näringsfattig bokskog, 9130 Näringsrik bokskog, 9160 Näringsrik ek- eller ek-avenbokskog samt 9190 Näringsfattig ekskog.

Av EU utpekade arter förekommer 6 på Stärnö-Boön, salskrak, berggub, spillkråka, hasselsnok, större vattensalamander och silversmygare. Apollofjärilen har tidigare funnits på Stärnö.

Undervattensmiljön utgörs av hårda bottnar nära land i form av hällar och block. Längre ut finns sandbottnar. Vegetationen består av rödalger och tång. Fina tångbälten av både blåstång och sågtång finns i lätt skyddade och i exponerade områden på mellan 0,2 och 5,0 meters djup. Ålgräsängar finns på 3,6 till 6,6 meters djup. Kransalgen havsrufse *Tolypella nidifica* förekommer på djup mellan 7,3 och 9,5 meter.

2.4.3 Kulturhistoriska bevarandevärden

Flera forn- och kulturlämningar är kända i området. Äldst är en boplats från stenåldern. Förekommande gravlämningar som rösen och stensättningar dateras till bron- och järnålder. Viktiga delar av Karlshamns historia är förknippade med Stärnö och Boön. På Stärnöhalvön finns flera olika äldre stenbrott. På Boön finns resterna efter ett örlogssvarv, en muromgärdad begravningsplats samt en skans. I vattnen kring öarna finns flera vrak kända. Lämningarna tillhör vårt gemensamma kulturarv och skyddas genom kulturmiljölagens 2 kap. (1988:950).

Söder om badplatsen vid Stärnö Sandvik finns kåsar som fortfarande används för förtöjning av småbåtar.

2.4.4 Intressen för friluftslivet

På Stärnö finns en väl utrustad kommunal badplats med två sandstränder. En geologisk sevärdhet i området är den s k Stora Karlshamnsgången som är en mäktig diabasgång. Diabas är en bergart som i smält form trängt upp via en spricka i urberget. Inom reservatet kan man se diabasgången vid

Stolta slätt, där dess storlek tydligt framgår, och från stigen som går längs stranden söder om stenbrottet.

Viktiga delar av Karlshamns historia finns inom naturreservatet som Gamleskans och garnisonsbegravningsplatsen vid platsen för det första skeppsvarvet, rester av stenhuggeriepoken, den gamla lotsplatsen samt delar av Per Albinlinjen från andra världskriget och senare men numera skrotade kustförsvarsanläggningar på Stärnö och Boön.

För dykare finns bevarade lämningar från Yoldiatiden med tallstubbar och torvavlagringar som numera ligger på ca 13-15 m djup.

En bro leder ut till Boön där det finns en vandringsled runt ön. Leden passerar förbi de olika forn- och kulturlämningarna och har skyltar med information om kulturlämningar och geologi. Anordnade grillplatser finns på Stärnö och Boön.

Badplatsen vid Stärnö Sandvik. Den lilla sandstranden syns till vänster i bakgrunden.

Foto: Ingegerd Erlandsson

För den naturintresserade finns ett stort stigsystem med varierande svårighetsgrad, från gångvägar till enkla stigar för folk som är vana att ta sig fram över stock och sten. Från dessa gångvägar och stigar kan natur, geologi och kultur upplevas. Stigarna klassas i tre klasser efter framkomlighet och underhåll:

- 1) Gångvägar som är framkomliga med barnvagn, mindre handikappfordon och för rullstolsburna med ledsagare som kan hjälpa till i backar eller om andra svårigheter uppstår. Gångvägarna underhålls med krossmaterial. Branta delar på gångvägarna ska vara utmärkta på karta över gångvägar och stigar.

- 2) Vandringsleder där marken bitvis kan vara stenig eller passerar över ojämna berghällar. Bättre stigar kan jämnas till vid kortare passager eller vara försedda med trappor som på östra sidan av Boön.
- 3) Enkla stigar som endast är utmärkta. Lätt röjning av igenväxningsvegetation kan utföras. Passager över svårframkomlig mark till exempel blockig mark förekommer.

2.5 Källförteckning

Litteratur

- Baranowski, R. 1998. Inventering av marklevande skalbaggar på Sternö (Karlshamns kommun, Blekinge). Inventeringsrapport till Länsstyrelsen i Blekinge.
- Bergendorff, C. 1990. inventering av fjärilsfaunan på Sternö i Karlshamns kommun 1998-1990. Inventeringsrapport till Länsstyrelsen i Blekinge.
- Berglund, B. E. och Sandgren, P. 2010. Strandhugg. Blekingeboken, årgång 88, 2010.
- Björk, S. 2008. The late Quaternary development of the Baltic Sea. GeoBiosphere Science Centre, Department of Geology, Quaternary Sciences, Lund University, Sölvegatan 12, SE-223 62 Lund, Sweden.
- Cronberg, N. 1988. Inventering av mossfloran i diabasområdet på Stjärnöhalvön utanför Karlshamn. Inventeringsrapport till Länsstyrelsen i Blekinge.
- Brunet J. 2003. Blekinges skogar – biologisk mångfald samt urval och skötsel av skogsreservat. Länsstyrelsen i Blekinge Län rapport 2003:1.
- Gärdenfors, U. 2010. (ed.) Rödlistade arter i Sverige 2010 – The 2010 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Gärdenfors, U. 1988. Landlevande mollusker på södra Stjärnö i Karlshamns kommun – Inventering och utvärdering av bevarandevärden. Inventeringsrapport till Länsstyrelsen i Blekinge.
- Kornfält, K-A., Bergström, J. 1986. Beskrivning till berggrundskartan Karlshamn NO. SGU
- Kornfält, K-A., Carserud, L. 1989. Berggrunden på Stjärnö. SGU.
- Lindgren, G., ed. 2000. Boön med spår från förr. Texter till informationstavlor på Boön. Sällskapet Castellanernas forskargrupp – projekt Boön 2000.
- Löfgren, R., Andersson, L. Red. 2000. Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Naturvårdsverkets rapport 5081.
- Nilsson, B. 2013. Arkeologisk förstudie, Geofysiska karteringar och fältarbeten avseende eventuella förhistoriska submarina lämningar. PM/Rapport Institutionen för historia och samtidsstudier. Södertörns högskola.
- Nitare, J. 2000. Signalarter indikatorer på skyddsvärd skog flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag.
- Persson, M. 2000. Beskrivning till berggrundskartan Karlshamn NO. SGU
- Ryberg, A. 2007. Hotade svamparter i Blekinge – sammanställning av fynd t.o.m. år 2006. Länsstyrelsen i Blekinge Rapport 2007:8.
- Torebrink, P. 2012. Submarina landskap, utmaningar och möjligheter för landskapskonventionen. – Landskapsbruk under ytan i Blekinge skärgård. Södertörns högskola.
- Törnqvist, O. 2012. Mesolitiska kustlandskap i Blekinge? Förstudie inför prospektering av tidigmesolitiska boplatser i Stjärnö och Biskopsmåla skärgårdar, Blekinge. Rapport från projektet Landscapes Lost. Exploring the

Early Holocene submarine landscapes of the southern Baltic Sea. Södertörns Högskola 2012.

Widgren Olsson, U. 2013. Epifyter i bokskog - en inventeringsrapport från miljöövervakning 2012-2013. Länsstyrelsen i Blekinge Rapport 2013:20.

Widgren, Å. 1993. Naturen på Stårn. Blekinges Natur.

Övriga källor

Det framtida Stårn-Boön. Översiktsplan för Stårn och Boön i Karlshamns kommun. Antagen av kommunfullmäktige den 5 april 1993.

Riksantikvarieämbetet – Fornsök. www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html

Karlshamns Natur, Naturvårdsprogram för Karlshamns kommun. Antagen av kommunfullmäktige den 14 juni 1993.

Skogsstyrelsen. Inventering av nyckelbiotoper.

Större vattensalamander i Blekinge 2009 - Översiktsinventering samt förekomst i 25 Natura 2000-områden. Inventeringsrapport, Länsstyrelsen i Blekinge.

Ignell, B. 2006. Vårdplan för Skansanläggning på Boön och vårdplan för stapelbädd på Boön. Länsstyrelsen i Blekinge

Kartor

Berggrundskartan 3E Karlshamn NO, 2000

Häradskartan från 1915-19, kartbladen Elleholm.

Muntliga och E-post-kontakter

Lennart Nilsson, Karlshamns kommun.

Joakim Hemberg, Skogsstyrelsen.

Carl-Cedric Coulianos, om tistelborrflugans galler.

Bertil Eriksson, om skalbaggar och om tistelborrflugans galler.

Claes Eliasson, om rödfläckig blåvinge.

Ulf Gärdenfors, Artdatabanken.

Ulf Bjelke, Artdatabanken, om trollsländor.

3 Planerad markanvändning och skötsel

3.1 Övergripande bevarandemål

Målet med naturreservatet är att bevara dess naturskogar där markens beskaffenhet är avgörande för utbredning och sammansättningen av trädslag. Området ska generellt vara en gynnsam livsmiljö för dess arter av växter, insekter, kryptogamer och andra organismer med krav på lång biotopkontinuitet. Områdets marina områden ska generellt vara en gynnsam livsmiljö för dess arter av växter och djur. Terrestra avlagringar med rester av djur och växter i den marina delen av reservatet liksom strandvallar från Östersjöns tidigare stadier ska skyddas mot verksamhet som kan skada lämningarna. Eventuella stenåldersboplatser från Yoldiatid, när havsytan var minst 18 m lägre än i dag, ska bevaras.

Reservatet ska vara tillgängligt för allmänheten och ett attraktivt besöksmål med välutrustad badplats, tillgänglighetsanpassade gångvägar och marke-

rade stigar med olika standard. Information om Boöns historia ska finnas längs en kulturstig på Boön.

3.2 Generella riktlinjer

Inga främmande trädslag eller gran förekommer i reservatet förutom ädelcypresser på den med stenmurar inhägnade garnisonsbegravningsplatsen på Boön, samt fyra sitkagranar på västra Boön. Røjning av gran ska ske fortlöpande.

Vid skötselåtgärder ska värdefulla element för faunan och floran sparas såsom grova träd, hålträd, boträd, blommande buskar, stående döda och döende träd, vindfällan eller lågor.

Alla skötselåtgärder inom naturreservatet, ska utföras vid sådan tid och på sådant sätt att skador på vedinsekters fortplantning och mark minimeras.

Fornlämningar får inte skadas enligt föreskrifterna i lagen (1998:950) om kulturminnen.

Träd som hotar falla eller som fallit ned över befintliga vägar, ledningsgator, tomtmarker eller kulturhistoriska lämningar får fällas, kapas i hanterliga bitar och flyttas in i intilliggande skog eller flyttas till en lämplig plats i reservatsområdet. Träd som blockerar mindre än halva vägen till stenbrottet vid Stolta slätt ska ligga kvar.

Träd som fallit och blockerar markerade stigar, eller som fallit på kulturhistoriska lämningar får kapas och flyttas åt sidan. Längs gångvägar fälls uppenbart farliga träd bort från gångvägen eller kapas till högstubbar. Viss trädsäkring kan även utföras längs bättre gångstigar.

Kulturhistoriska lämningar såsom gravar, rösen och stensättningar, stenmurar, platsen för örlogsvarvet på Boön, en begravningsplats omgiven av en stenmur, en befästningsanläggning och ett lotsboställe med husgrunder, brunn och stenmursomgärdade före detta inägor ska bevaras och åskådliggöras. Detta sker praktiskt genom att de hålls fria från uppväxande sly och buskar. Stenar som fallit ner från stengården läggs tillbaka. Ny sten får inte läggas på.

Røjning av befintliga vägar och ledningsgator får ske i alla skötselområden som berörs. Om avverkning av träd som är värdefulla för faunan och floran blir aktuell i anslutning till ledningsgator bör trädet i första hand toppkapas. Samråd ska ske med Länsstyrelsen.

Grenar och toppar (så kallat grot), av bok och ek och även klen ek och hassel, kan lämnas kvar på befintliga högar på solexponerade platser längs vägen till Stolta slätt. Mindre mängder färsk lövträdsgröt bör läggas på högarna med 1-2 års mellanrum. Denna åtgärd gynnar flera ovanliga skalbaggar som länen i södra Sverige har ett stort ansvar för att bevara. Det är dock viktigt att lövvirke, med toppar och grenar som är färskavverkat och ligger ute i skogen under vedinsekternas viktigaste flygtid i april-juli, får fortsätta att ligga kvar. Virket är viktigt för vedinsekternas fortplantning. De attraheras till virket från långa avstånd och lägger sina ägg virket. Olika vedinsekter utnyttjar död ved i olika stadier och dessutom har vissa arter en flerårig livscykel. Därför får grothögar inte lagras i reservatet under våren och sommaren och sedan tas bort.

Utmed handikapanpassade gångvägar ska skogen regelbundet ses över och döda eller döende träd tas åt sidan om de kan utgöra fara för allmänheten. Övriga stigar är inte trädsäkrade. En minnessten får resas på lämplig plats inom naturreservatet.

3.3 Indelning i skötselområden

Naturreservatet har delats in i 6 skötselområden som i sin tur delas in i delområden med liknande skötsel. Avgränsningen av skötselområdena framgår av bifogad skötselplanekarta/kartor, se bilaga 5. Flera spridda trädbestånd eller ytor kan tillhöra samma skötselområde.

Skötselområde 1. Skog och hällmark som lämnas i huvudsak orörd.

Skötselområde 2. Skog som kräver begränsad skötsel av träd- och buskskikt

Skötselområde 3. Småvatten

Skötselområde 4. Vattenområden i Östersjön

Skötselområde 5. Forn- och kulturhistoriska områden

Skötselområde 6. Badplats

3.4 Mål och åtgärder för skötselområden

3.4.1 Skötselområde 1. Skog och hällmark som lämnas i huvudsak orörd.

Areal: 172 ha, varav

delområde 1a: 57 ha. Bokskog med inslag av alkärr

delområde 1b: 4,7 ha Ekskog

delområde 1c: 93 ha Ek-tallskog av bergig typ

delområde 1d: 18,3 ha Strandhällmarker och små mer eller mindre kala skär

Delområde 1a: Bokskog med inslag av alkärr

Areal 57 ha.

Beskrivning

Bokskogar förekommer på västra halvan av södra Stjärnö samt i ett mindre område norr om badplatsen. Inslaget av andra trädslag är litet och består främst av ek. Uggleeken är en mycket grov krattek som står vid en berghäll i bokskogen på sydvästra Stjärnö. På fuktig mark finns ett mer eller mindre stort inslag av klibbal och även mindre klibbalkärr. På några ställen finns klibbal på socklar. Den fuktiga marken ligger i huvudsak innanför strandvallar i mer eller mindre smala band, men förekommer också på östra sidan av vägen till Stolta slätt där det finns ett mindre klibbalkärr med alar på stora socklar. På strandvallarna indikerar fältskiktet att marken är betydligt näringsrikare än i omgivande bokskog. Där växer bland annat myskmadra, tandrot och i gläntor hallon, medan marken i omgivande bokskog täcks av

lövmattor med få eller inga örter. I delområdet ingår även små inslag av andra naturtyper.

Bokskog på Stårnö. 2009-08-20

Bevarandemål

Arealen *Näringsfattig bokskog* (9110) utgör minst 38 ha och *Näringsrik bokskog* (9130) utgör minst 10 ha. I arealerna ingår mindre albestånd.

Tall förekommer i höjdlägen.

Gran saknas och inga främmande trädslag förekommer.

Skogen utvecklas med intern beståndsdynamik.

Lövskogen uppvisar med tiden olikåldrighet, samt hög ålder och lång skoglig kontinuitet i alla delar.

Antalet grova och ihåliga träd bibehålls eller ökar.

Typiska arter knutna till *Näringsfattig bokskog* ska leva kvar och ha gynnsam bevarandestatus. Exempel på för området typiska arter är kruståtel, vårfryle, harsyra, blåbär, fällmossa, krusig ulota och stiftklotterlav.

Typiska arter knutna till *Näringsrik bokskog* ska leva kvar och ha gynnsam bevarandestatus. Exempel på för området typiska arter är tandrot, myskmadra, lundslok, skogsbingel, stiftklotterlav, klippfrulania och fällmossa.

Rödlistade och andra skyddsvärda arter som till exempel större vattensalamander ska finnas kvar och ha en gynnsam bevarandestatus.

Kulturhistoriska lämningar såsom stengärdesgårdar och andra impediment samt äldre småvägar ska bevaras i gott skick.

Längs gångvägen ska inte finnas akut farliga träd som kan falla över gångvägen.

Litet klibbalkärr på Stjärnö vid östra sidan av vägen till Stolta slätt. Kärrret torkar ut på sommaren. 2012-05-02

Skötselåtgärder

- Punktåtgärder utförs runt spärrgreniga ekar med en diameter över 1 meter.
- Träd som växer upp i kronan på den äldre eken tas bort.

Engångsåtgärder

-

Delområde 1b: Ekskog

Areal 4,7 ha.

Beskrivning

Ek-avenbokskog i östvärd sluttning på Bålabacken 1,2 ha

Ek-avenbokskog med inslag av rönn, björk, al, hassel, sälg och apel samt kaprifol och blåbär. Fältskiktet är bitvis rikt med bland annat blåsippor, sårläka, myskmadra och harsyra.

Ekskog på sydöstra Bålabacken 0,8 ha

En skarpt avgränsad ekskog som gränsar till ek-tallskog av bergig typ där kruståtel dominerar i fältskiktet. I ekskogen är fältskiktet rikt med rikliga bestånd av lundslok och blåsippa samt vårbrodd, vårfryle, vitsippa, gökärt, harsyra och tandrot. Kaprifol förekommer rikligt och klättrar högt upp i en del träd. Några träd har murgröna som klänger i kronorna. I ekskogen finns inslag av avenbok och rönn. Marken är småblockig och i nedre delen av sluttningen finns en strandvall. En markväg har röjts genom strandvallen.

Ekskog på Stjärnö udde 2,7 ha

Näringsfattig ekskog på grunda jordar och i anslutning till hällmarker

Bevarandemål

Ekskogar som utvecklas med naturlig dynamik.

Arealen *Näringsrik ekskog* utgör minst 2 ha.

Arealen *Näringsfattig ekskog* utgör minst 2,7 ha.

Skogen utvecklas med intern beståndsdynamik.

Skogen uppvisar med tiden olikåldrighet, samt hög ålder och lång skoglig kontinuitet i alla delar.

Antalet grova och ihåliga träd bibehålls eller ökar.

Ek och andra lövträd samt tall får åldras, dö och brytas ner på platsen.

Typiska arter knutna till naturtypen *Näringsrik ekskog* ska leva kvar och ha gynnsam bevarandestatus. Exempel på för området typiska arter är tandrot, myskmadra, avenbok, murgrova, lundslok och sårläka.

Typiska arter knutna till naturtypen *Näringsfattig ekskog* ska leva kvar och ha gynnsam bevarandestatus. Exempel på för området typisk art är kruståtel.

Rödlistade och andra skyddsvärda arter som till exempel Större vattensalamander ska finnas kvar och ha en gynnsam bevarandestatus.

Gran saknas och inga främmande trädslag förekommer.

Skötselåtgärder

- Punktåtgärder kan utföras runt grova spärrgreniga ekar för att ta bort träd som växer upp i kronan på äldre ek.
- Träd som fallit och blockerar markerade stigar eller som fallit på kulturhistoriska lämningar får kapas och flyttas åt sidan.

Delområde 1c: Ek-tallskog av bergig typ

Areal 93 ha.

Beskrivning

Ek-tallskog av bergig typ klassas i Natura 2000 som *Västlig taiga*. Dessa skogar växer på grunda jordar där det ofta finns berg i dagern. På Stårn och Boön är ek-tallskogarna inte helt i balans vilket innebär att dominansförhållandet mellan tall och ek samt andra lövträd kommer att förändras med ökad trädålder. På lite djupare jordar mellan bergknallarna kommer eken att konkurrera ut tallen och skogen utvecklas mot ekdominerade skogar med inslag av andra lövträd. Tallarna i sådana områden kan inte föryngras sig och är nu mer eller mindre hårt trängda av ekarna som växer upp i tallkronorna. På grunda jordar och hållmarker är ek-tallskogen gles och luckig. Där finns inslag av rönn och en. I fältskiktet dominerar ljungrök och kruståtel. Tallarna föryngrar sig och klarar i stor utsträckning torra och varma somrar medan ekarna inte överlever när de blir för stora. Ekarna utgörs av krattekar eller har en eller flera smala torrakor som sticker upp från en buskformad ek. Död ved är vanligt förekommande som torrakor och lågor av tall och ek.

På västra sidan av Boön finns fyra stora sitkagranar som troligen har planterats som vindskydd. Trots en riklig kotteproduktion så finns inga fröplantor i området. På Boön finns även flera rödekar. I delområdet ingår även tallskog på Boön, som inte omfattas av Natura 2000.

Bevarandemål

Ek-tallskogar som utvecklas med naturlig dynamik. En öppen glänta där vägen svänger upp mot toppen på Bålabacken bevaras öppen. Sly på gläntan kan lämpligen dras upp.

Arealen *Västlig taiga* (9010) (avser ek-tallskog av bergig typ) utgör minst 73 ha på Stårnö.

Typiska arter knutna till *Ek-tallskog av bergig typ* ska leva kvar och ha gynnsam bevarandestatus. Exempel på för området typiska arter är ljungr, kruståtel, blåbär och lingon.

Rödlistade och andra skyddsvärda arter som till exempel Större vattensalamander, rödfläckig blåvinge, silversmygare och reliktblöck, ska finnas kvar och ha en gynnsam bevarandestatus.

Gran ska inte förekomma i skötselområdet med undantag för de fyra stora sitkagranarna på västra Boön. Andelen rödek ska minska och på lång sikt tas bort helt (finns på Boön). Dominansförhållanden mellan ek och tall förändras beroende på jordmån och torka. Tallen har fördel på grunda torkkänsliga marker medan eken konkurrerar ut tallen på marker med djupare, mindre torkkänsliga jordar.

Skötselåtgärder

- Träd som fallit och blockerar markerade stigar, eller som fallit på kulturhistoriska lämningar får kapas och flyttas åt sidan.
- Längs gång- och cykelvägar fälls uppenbart farliga träd bort från vägen och om möjligt kapas till högstubbar.
- Viss trädssäkring kan även utföras längs bättre gångstigar.
- Rönning av gran ska ske fortlöpande.
- Punktåtgärder utförs runt spärrgreniga ekar med en diameter över 1 meter för att ta bort träd som växer upp i kronan på eken. En grov ek står lite väster om vägen som går upp mot Bålabacken, lite innan vägen svänger vänster. Eken syns från vägen både före och efter kurvan. Området kring eken hålls öppet.
- Längs vägen upp mot Bålabacken kan slåtter av vägkanter och mittsträng ske, vid behov.
- Vid gallring av rödek på Boön tas i första hand träd som konkurrerar med inhemsk ek och tall bort.

Delområde 1d: Strandhällmarker och små mer eller mindre kala skär

Areal 18,3 ha

Beskrivning

Skären består av berghällar utan träd och buskvegetation. Strandhällmarkerna består i huvudsak av kala berghällar. På Boön och på sydöstra udden av Stårnö finns spår av stenbrytning. I en del sprickor kan finnas ett fältskikt (se bild på sid 15).

På östra Stjärnö finns en äldre tall på en berghäll. Tallen är mycket låg och liten. Observera den grova barken på stammen i vänstra delen av trädet. 2011-08-23

Bevarandemål

Skären bevaras öppna utan träd och buskar. Strandhällmarker bevaras öppna utan träd och buskar av igenväxningskaraktär i mindre sprickor.

Skötselåtgärder

-

3.4.2 Skötselområde 2. Skog som kräver begränsad skötsel av träd- och buskskikt

Areal: 1,7 ha.

Beskrivning

Ledningsgatan för Polenkabeln. Störd mark med bitvis tät föryngring av tall och diverse lövträd. Där skärningar genom bergsklackar har skett består marken till stor del av sprängsten. På västra sidan av stenbrottet i Stolta slätt växer en tät skog av främst klibbal. Från stenbrottet vid Stolta slätt och ner till stranden är området gräsbevuxet och utnyttjas för en ny stig. Solbelysta blomrika gläntor lockar insekter. Bland annat utnyttjar fjärilar såsom röd-fläckig blåvinge (NT) en solig glänta över Polenkabeln vid stigen mot Höga rör.

Bevarandemål

Gläntor ska finnas.

I den södra delen, mellan stenbrottet vid Stolta slätt och söderut ska finnas en stig.

Trädslagssammansättningen ska vara samma som i angränsande skog på platsen.

Gran saknas och inga främmande trädslag förekommer.

Skogen utvecklas med intern beståndsdynamik.

Skogen uppvisar med tiden olikåldrighet, samt hög ålder och lång skoglig kontinuitet i alla delar.

Grova och ihåliga träd ska på längre sikt kunna utvecklas.

Skötselåtgärder

- Död ved av lövträd samt tall och en lämnas orörd där den står eller faller. Träd som blockerar markerade stigar får kapas och flyttas åt sidan.
- Längs gångvägar fälls uppenbart farliga träd bort från gångvägen eller kapas till högstubbar. Viss trädsäkring kan även utföras längs bättre gångstigar.
- Ojämn utglesning av täta uppslag av ungskog varvid likartad trädslagssammansättning och täthet som i intilliggande skog eftersträvas.

3.4.3 Skötselområde 3. Småvatten

Areal: 0,3 ha

delområde 3 a: 0,26 ha, mindre kärr

delområde 3 b: 0,03 ha, litet stenbrott

Delområde 3a: Mindre kärr

Areal 0,26 ha.

Beskrivning

Ett mindre kärr vid vägen till stenbrottet med en fri vattenyta. Kärrret är omgivet av blandlövskog. I vattnet växer bland annat vit näckros, sjöfräken och bredkaveldun. Kärrret är en fortplantningslokal för bland annat en stor population av större vattensalamander och insekter. Trollsländor som utnyttjar kärrret är bland annat mindre och allmän smaragdflickslända, blågrön mosaikslända och brun mosaikslända. Blodröd och tegelröd ängstrollslända uppehåller sig på en solbelyst berghäll vid kärrret. Snok lever vid och i kärrret.

Delområde 3b: Litet stenbrott

Areal 0,03 ha

Beskrivning

Ett litet vattenfyllt stenbrott med öppen vattenspegel på östra Stårnö. Längs kanterna växer glest med bredkaveldun, gäddnate, dvärgigelknopp och videbuskar. För större vattensalamander är stenbrottet en viktig fortplantningslokal. Trollsländor som utnyttjar stenbrottet är bland annat kraftig smaragdflickslända, sydlig smaragdflickslända, röd flickslända, fyrfläckad trollslända, brun mosaikslända, blågrön mosaikslända och höstmosaikslända.

I den glesa tallskogen runt stenbrottet finns reliktböck (NT) och mottagssvamp (NT).

Bevarandemål 3a och 3b

Kärrret och stenbrottet ska vara lämpliga fortplantningslokaler för större vattensalamander och andra groddjur.

50-80% av vattenytan ska vara fri från högre växtlighet – flytbladsväxter kan dock täcka 2/3 av den öppna vattenytan. Kaveldun, bladvass eller annan högre vegetation får inte bli tät.

Typiska arter knutna till småvatten ska leva kvar och ha gynnsam bevarandestatus. Exempel på för småvatten på Stårnö typiska arter är större och mindre vattensalamander, snok och sydlig smaragdflickslända.

Stenbrottet ska vara en lämplig fortplantningslokal för större vattensalamander och andra groddjur.

Skötselåtgärder 3a och 3b

- Rensning av tät vegetation får ske på högst 1/3 av ytan vid ett tillfälle och bör ske sent på hösten.
- Det rensade området ska börja koloniserats av växter innan nästa del rensas.

3.4.4 Skötselområde 4. Vattenområden i Östersjön

Areal: 705 ha

Beskrivning

Vattenområdet består i huvudsak av ett område som under Yoldiatiden för 11 500-10 700 år sedan var landområde. Vid Stårnö udde och nordöst om Boön finns flera rotfasta tallstubbar som under Yoldiatidens låga vattennivåer växte på det som nu är Östersjöns botten. Öster och söder om Boön finns avlagringar med organiskt material som bildats på land.

Undervattensmiljön består av hårda bottnar nära land i form av hällar och block. Längre ut finns sandbottnar. Vegetationen på hård botten består av rödalger och tång. Fina tångbälten av både blåstång och sågtång finns i lätt skyddade och i exponerade områden på mellan 0,2 och 4,8 meters djup. På mjuk botten finns ålgräsängar på 2,0 till 6,6 meters djup och på djup mellan 7,3 och 9,5 meter förekommer kransalgen havsrufse.

Bevarandemål

De marina ekosystemen utvecklas genom naturlig dynamik.

Stubbar och andra terrestra lämningar bevaras i ostört läge.

Marina områden utvecklas med naturlig dynamik. Vattenområdet ingår i Natura 2000 och bevaras som *Skär och små öar i Östersjön* (mer än 22,6 ha) samt *Rev* (mer än 22,7 ha).

Grå- och knubbsäl ska kunna vistas inom reservatet utan att bli störda (enligt Föreskrifterna för reservatet är det förbjudet att otillbörligt störa djurlivet).

Skötselåtgärder

-

3.4.5 Skötselområde 5. Forn- och kulturhistoriska områden

Areal: 16,4 ha, varav

delområde 5a: 0,2 ha. Höga rör

delområde 5b: 1,2 ha, Lastplats på västra Stårnö

delområde 5c: 9,2 ha Stenbrottet Stolta slätt

delområde 5d: 1,3 ha. Lotsbostället på Boön

delområde 5e: 2,0 ha. Norra Boön

delområde 5f: 0,8 ha. Inäga med tall-kaprifolskog på Boön

delområde 5g: 1,7 ha. Äng

Delområde 5a: Höga rör

Areal 0,2 ha.

Beskrivning

Ett av Blekinges största gravrösen ligger på toppen av norra Stårnö. Det är ca 30-33 meter i diameter. Gravanläggningen är daterad till äldre bronsåldern (1 500-1 000 f Kr). Röset ligger i en öppning i en tallskog. Det träd-röjda närområdet runt röset håller på att växa igen med ek- och björksly. På marken växer främst ljung och kruståtel.

Bevarandemål

Röset bevaras utan vedartade växter.

Det träd-röjda området (= skötselområdet) behålls öppet med endast enstaka blommande buskar och några spridda enbuskar

Ett ca 10 m brett område runt röset hålls fritt från träd, buskar och sly.

Markvegetationen domineras av ljung och kruståtel.

Typiska arter i närområdet ska leva kvar och ha gynnsam bevarandestatus.

Exempel på för området typiska arter är ljung.

Skötselåtgärder

- Röjning av sly.
- Föryngringsbeskrning av ljung vid behov med minst 5 års mellanrum.

Delområde 5b: Lastplats på västra Stårnö

Areal 1,2 ha.

Beskrivning

Området är format av stenindustrin. Marken täcks av skrotsten och i stora delar saknas fältskikt. Trädsiktet är luckigt och till stor del glest. Där växer tall, björk, rönn, oxel, säl, apel och asp. Rosbuskar är vanliga i delar av området. I övrigt växer lite gräs, hallon och smultron.

Bevarandemål

Ett landskap som formats av stenindustrin med ett träd- och buskskikt som varierar i täthet från enstaka träd och buskar till glesa skogsdungar. Äldre träd av flera arter samt blommande buskar bevaras.

Skötselåtgärder

Gallring/röjning av träd och buskar av igenväxningskaraktär.

Delområde 5c: Stenbrottet Stolta slätt

Areal 9,2 ha.

Beskrivning

Ett större stenbrott i en mycket stor diabasgång. Stenbrottet är en del av Karlshamns industrihistoria. På västra sidan ligger massor från avbaningen av stenbrottet. På massorna växer en tät askskog samt tall och björk. På kanterna och sluttningen i norr växer en torrängsflora omväxlande med rudratväxter. Flera av dessa växter är goda pollen- och nektarproducenter vilket gynnar insektslivet i området. Ett stort bestånd av renfana på sidorna av en väg gör det möjligt för rörelsehindrade att på nära håll se fjärilar som silver-smygare, näselfjäril, tistelfjäril och påfågelsöga som suger nektar.

Bevarandemål

Kanterna och sluttningarna ska bevaras utan skog och buskvegetation.

Spridda träd och blommande buskar får finnas. På branta sluttningar och smala hyllor kan trädbestånd få stå kvar av arbetsmiljöskäl.

Skyddsstängsel eller varningsmarkeringar sätts upp i enlighet med gällande bestämmelser (se sid 8 i beslutet, avsnittet om andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna). Skyddsstängslet/varningsmarkeringarna ska utformas så att 2-3 bra utsiktsplatser över stenbrottet finns.

Markvegetationen domineras av örter och gräs.

Skötselåtgärder

Röjning av träd och buskar.

Stenbrottet vid Stolta slätt 2011 överst och i november 1984 nederst. Vattennivån 1984 är inlagd med ett blått streck i bilden från 2011. Vattennivån i stenbrottet är på väg uppåt mot en naturlig nivå igen efter att det läns pumpades för uttag och återställning. Foto: Lars-Göran Olsén 2011 och Kerstin Hugne 1984, nedre bilden.

Delområde 5d: Lotsbostället på Boön

Areal 1,3 ha.

Beskrivning

Området där Karlshamnslotsarna hade sin lotsstation mellan 1845 och 1875. I området finns grunder efter boningshuset för fyra lotsfamiljer, kostall, lotstorn, troligtvis en smedja och en brunn. Vid stranden finns stenkåsar där lotsarna hade sina båtar. I smedjan har man troligen tillverkat och underhål-lit verktyg för stenhuggeriverksamheten på ön.

På en berghäll finns en grillplats med bänkar och sopställ. Delvis hålls området öppet men mer röjningar av buskar behöver göras för att grunderna och kåsarna ska vara överskådliga i landskapet. Mot syd och sydöst bör finnas kvar buskage som ger vindskydd för en grillplats.

Tallskog med inslag av en, ek, rönn, kaprifol, rosbuskar samt buskage av slån. Fältskiktet domineras av stensöta, kruståtel, renlavar och mossor.

Bevarandemål

Husgrunderna och stranden vid kåsarna ska vara fria från buskar så att lämningarna är överskådliga. Grillplatsen ska vara vindskyddad av buskar mot söder och mot öst. Gångvägen från bron fram till grillplatsen ska vara framkomlig med ett mindre handikappfordon (ej med bil).

Skötselåtgärder

Gallring/röjning av träd och buskar vid behov.

Delområde 5e: Norra Boön

Areal 2,0 ha

Beskrivning

I området finns flera kulturhistoriskt viktiga lämningar och platser. I nordöst ligger lämningarna efter Gamle skans som kung Karl X Gustav lät anlägga 1658 för att tillsammans med en skans på Ortholmen och ett batteri på södra Boön försvara hamnen i staden Bodekull och örlogshamnen vid Boön. 1663 överläts byggnaderna till inkvartering av varvsfolket som arbetade på skeppsvarvet vilket kungen lät anlägga 1659 på västra sidan av Boön. På varvet byggdes 14 fartyg, bland annat 4 regalskepp. Varvet var i bruk fram till 1676 då man på grund av krig flyttade varvet till Kalmar. Det finns inga spår efter varvet bevarade men platsen för varvet, som ligger i områdets sydvästra del, har öppnats upp. Mellan varvet och Gamle skans ligger en garnisonsbegravningsplats. Muren runt begravningsplatsen byggdes 1814. I området finns också två gravar bevarade som man i senare tid har inhägnat med järnstaket. Vid Gamleskans byggdes i början av 1940-talet en minstat-ion. Inom stenmurarna till begravningsplatsen växer några stora ädelcypres-ser *Chamaecyparis lawsoniana*, men även några yngre. Dessa ädelcypres-ser pryder begravningsplatsen och ska stå kvar men får inte sprida sig ut i omgivningarna. Fältskiktet på begravningsplatsen domineras av gullvivor och hundäxing. Mellan de skötta delarna av området växer ek- och tallskog med stora buskage av slån, samt nyponrosor, hagtorn och berberis.

Bevarandemål

Se gällande bevarandeplan för fornminnena på Boön

Områdena runt gravarna och begravningsplatsen ska vara väl röjda så att lämningarna kan upplevas i landskapet. Spridda träd och mindre buskar får finnas på de skötta ytorna. Skogen ner mot viken söder om begravningsplatsen ska ha stormfast bryn mot viken men ska i övrigt vara en skött, olikåldrig blandlövskog med gamla träd.

Garnisonsbegravningsplatsen hålls fri från buskar. Trädskiktet består av 4-6 glest stående ädelcypresser. Träden stamkvistas ca 2 m upp så att inga grenar hänger ner till marken och skymmer gravstenar samt försämrar överskådligheten på begravningsplatsen. Någon fröplanta av ädelcypress kan på lämplig plats sparas för att säkra kontinuiteten av ädelcypress på begravningsplatsen. Eventuellt kan efter samråd med länsantikvarien någon liten ungplanta av ädelcypress på Boön flyttas in till lämplig plats inom begravningsplatsen.

Området där varvet låg bevaras öppet.

Skötselåtgärder

Gallring av i första hand rödek inom hela skötselområdet. Bortröjning av ädelcypresser utanför Garnisonbegravningsplatsen.

Delområde 5f: Inäga med tall-kaprifolskog på Boön

Areal 0,8 ha.

Beskrivning

Äldre tallskog på tidigare odlad mark. Kaprifol klättrar upp i träden. I området finns yngre lövträd, björk, ek, rönn, alm och hagtornsbuskar. Mot söder finns en fin stenmur.

Bevarandemål

En tallskog där kaprifolen klättrar upp i träden. Inslag av alm, ek, rönn och hagtornsbuskar ska finnas.

Arealen tallskog med kaprifol utgör minst 0,9 ha.

Trädslagssammansättningen utgörs till övervägande del av tall och med inslag av ädellövträd och andra inhemska lövträdsarter.

Gran saknas och inga främmande trädslag förekommer.

Skogen uppvisar med tiden olikåldrighet, samt hög ålder och lång skoglig kontinuitet i alla delar.

Antalet grova och ihåliga träd bibehålls eller ökar.

Typiska arter knutna till naturtypen Kaprifolskog ska leva kvar och ha gynnsam bevarandestatus. Exempel på för området typiska arter är kaprifol och ädellövträd.

Stengärdesgårdar underhålls

Skötselåtgärder

- Tall och kaprifol gynnas genom gallring av lövträd.
- Död ved av lövträd samt tall lämnas orörd där den står eller faller. Träd som blockerar markerade stigar eller som fallit på kulturhistoriska lämningar får kapas och flyttas åt sidan.
- Längs gångvägar fälls uppenbart farliga träd bort från gångstigar.

Delområde 5g: Äng

Areal 1,7 ha.

Beskrivning

Två små trädbärande ängar.

5f östra: 0,6 ha. Längs vägen mot Altare hall. En gräsbevuxen inäga med artfattigt grässkikt. I trädsiktet finns glest med björk, sälg och vildapel.

5f västra: 1,1 ha. Väster om stenbrottet vid Stolta slätt. En gräsbevuxen inäga med artfattigt grässkikt. I trädsiktet finns glest med björk. Området har använts för friidrottsträning.

Bevarandemål

Två mindre ängar med ett glest trädsiktet. Fältsiktet ska med hjälp av slåtter utvecklas mot ett hävdgynnad, artrikt fältsiktet med ängsblommor och gräs. I trädsiktet ska finnas sälg och vildapel. Hanträd av sälg är viktiga födokällor för tidigflygande pollenätande insekter t.ex. humlor.

Skötselåtgärder

- Årlig slåtter med skärande verktyg.
- Utglesning av björk i trädsiktet.

3.4.6 Skötselområde 6. Badplats

Areal: 3,8 ha

Beskrivning

En kommunal badplats med två sandstränder. Badplatsen är väl utrustad, bland annat med bryggor, grillplatser, toalettbyggnad och kiosk. Parkeringsplatsen består dels av en grusad parkeringsyta och dels av gräsmattor där man kan parkera. De gräsbevuxna ytorna kan användas för lek när de inte behövs som parkeringsplats. Fina sommardagar är dock parkeringsmöjligheterna för få och det står bilar parkerade längs den smala och kurviga vägen ner till badplatsen. Badbussen har då svårt att komma fram och de parkerade bilarna kan försvåra för utryckningsfordon att komma ner till badplatsen om en olycka sker.

En tidigare odlad yta där det nu växer ung björk bör röjas för att bli parkeringsplats. Skötselområdet omfattar även utrymme för en uträtning av tillfartsvägen och utökning av parkeringsmöjligheter samt byggande av ett informationscentrum för naturreservatet och naturen i Karlshams kommun, förslagsvis på platsen där det nu står en äldre ekonomibyggnad i dåligt skick. Den gamla ekonomibyggnaden kan då lämpligen vara förebild vid design av ett modernt informationscentrum.

I södra delen av skötselområdet finns några kåsar som fortfarande används för förtöjning av mindre båtar.

Bevarandemål

En välutrustad och välskött badplats med parkeringsplats för reservatets besökare. Delar av badplatsen ska vara handikappanpassad. Vägen ska under högsäsong vara framkomlig för utryckningsfordon. Information om reservatet ska finnas i anslutning till parkeringsplatsen.

Skötselåtgärder

Skötseln av badplatsen regleras inte i skötselplanen för naturreservatet. Vägen till badplatsen rätas ut genom att den breddas i innerkurvorna i dess östra del.

3.5 Friluftsliv och turism

Beskrivning

Naturreservatet är ett populärt rekreationsområde för Karlshamnsborna. Badplatsen vid Stårnö sandvik är så populär att det är problem med parkeringsplatser för alla besökare under varma sommardagar. Många besökare cyklar till badplatsen eller tar badbussen från centrala Karlshamn. Besöksfrekvensen för långväga besökare kommer sannolikt att öka efter reservatsbildandet på grund av att området blir mera känt.

Planerade och befintliga anläggningar för friluftslivet har markerats på kartan i bilaga 5 Anläggningar för friluftslivet.

Handikapanpassad grillplats på sydvästra Stårnö. 2013-05-31.

Övergripande mål

Områdets natur och kulturvärden ska kunna upplevas utan att reservatets naturskogsvärden påverkas negativt. Målet för friluftslivet är att naturreservatet Stårnö-Boön bevaras som ett lättillgängligt strövområde för främst Karlshamns befolkning. Besökare ska erbjudas möjlighet till rekreation genom att vistas i ett naturskönt landskap med dess kulturminnen eller bada vid en välskött badplats. Där terrängen medger ska det vara möjligt att komma fram med barnvagn och rullstol. På grund av den backiga terrängen krävs dock att rullstolsburna har en medhjälpare som kan hjälpa till i upp- och nedförbackar.

Enkla stigar för besökare som inte vill ha allt tillrättat finns främst på sydöstra Stårnö och på Stårnö udde.

I ett informationscentrum skall besökare kunna få information om natur och kultur i naturreservatet, om den marina delen av reservatet samt om tidigare vattennivåer och om torrlagda markytor, stubbar från Yoldiatiden och eventuella kulturlämningar som numera täcks av vatten.

Bevarandemål

Det ska finnas informationstavlor med föreskrifter, karta och beskrivning av reservatet. Vid bronsåldersgraven Höga rör ska finnas en informationsskylt om fornlämningen och längs kulturstigen på Boön ska finnas informationstavlor om de kulturhistoriska lämningarna.

Det ska finnas parkeringsplatser som tillgodoser behovet av parkeringsmöjligheter till badplatsen och till besökare av övriga delar av naturreservatet (Stärnö Sandvik, Sandvikstorpet och eventuellt vägen mot Stolta Slätt). På östra Bålabacken ska finnas parkeringsmöjlighet för tre bilar.

Det ska finnas enkla stigar för besökaren som inte vill ha allt tillrättat, markerade vandringsleder och gångvägar som är lämpliga för att gå med barnvagn och som kan användas för rullstolsburna med medhjälpare som kan hjälpa till i backar. Rörelsehindrade ska kunna följa med och grilla på natursköna platser.

Anordningar för friluftslivet ska utformas på ett sätt som minskar risken för förstörelse eller oönskat slitage på de natur- och kulturmiljövärden som finns i reservatet.

Anläggningar för friluftslivet

Bevarandemål

Naturreservatets parkeringsplatser är väl underhållna.

Minst 7 väl underhållna informationstavlor med beskrivning av reservatet ska finnas. Vid badplatsen, vid vägen mot Bålabacken och vid bron till Boön ska finnas mer utförlig information om reservatet.

Ett informationscentrum för naturreservatet kan byggas i anslutning till parkeringsplatsen vid Stärnö Sandvik, eller på annan lämplig plats inom reservatet. I informationscentrumet kan även finnas information om naturen i Karlshamns kommun och i Blekinge.

Det ska finnas ca 4 km väl underhållna markerade gångvägar där mindre handikappfordon kan framföras. Branta partier förekommer.

Det ska finnas ca 6 km vandringsleder och ca 3 km markerade enkla stigar inom reservatet. Vandringsleder och stigar går över steniga avsnitt och berghällar. Döda träd och grenar är vanligt förekommande längs vandringsleder och stigar.

Anordningar för friluftslivet ska utformas på ett sätt som minskar risken för förstörelse eller oönskat slitage på de natur- och kulturmiljövärden som finns i reservatet.

Vid Stärnö Sandvik ska finnas en väl utrustad och underhållen badplats där det även kan finnas servering under badsäsongen.

Vid badplatsen och vid grillplatsen på södra Boön ska finnas sopställ.

Grillplatser (se karta) ska finnas på sydöstra Stärnö. På västra Stärnö, på badplatsen och på Boön ska finnas handikapanpassade grillplatser med rastmöbler.

Vid badplatsen ska finnas toaletter varav en är handikapanpassad. En handikapanpassad toalett bör också finnas vid stenbrottet vid Stolta slätt.

Istandsättningsåtgärder

- Informationsskyltar med beskrivning av reservatet sätts upp vid parkeringsplatsen till badplatsen, vid bron till Boön och vid vändplatsen på östra sidan av Bålabacken. Mindre reservatsskyltar med karta och föreskrifter för allmänheten sätts upp vid södra och norra änden av stigen mot Höga rör och, vid norra badstranden, där cykelvägen till badplatsen kommer in i naturreservatet samt vid stigen som går söderut från badplatsen.

Underhållsåtgärder

- Regelbunden översyn och underhåll av parkeringsplats, informationsskyltar, gångväg, stigmarkeringar grillplatser mm.
- Skötsel av badplatsen, gångvägar, stigar och grillplatser.

4 Utmärkning av reservatsgräns

Utmärkning av reservatets gräns ska utföras av länsstyrelsen enligt svensk standard SIS 031522 och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

5 Bränder och brandbekämpning

Brand anses i huvudsak vara negativt för de befintliga värdena i reservatet. Begränsade mindre bränder skulle kunna ha en positiv inverka i talldominerade områden. På grund av närheten till bebyggelse, uppläggningsplats för fritidsbåtar och fritidsbåthamnen Störnö Vindhamn måste bränder släckas omedelbart.

Bränder inom naturreservatet ska släckas enligt gällande lagar. Släckningsarbete sker med försiktighet i samråd med reservatsförvaltningen så att naturvärdena inte skadas, t.ex. jätteeckar, äldre krattek, senvuxen tall, mulmträd och andra hålträd, död ved och då speciellt stående död ved. Vatten för släckningsarbete får inte tas ur mindre stenbrott och kärret vid vägen mot stenbrottet vid Stolta slätt under vår, sommar och tidig höst eftersom de utnyttjas av större vattensalamander för fortplantning. Körska-dor är ett annat exempel på skador som kan uppstå och som så långt möjligt bör undvikas.

Eftersläckning och bevakning

När branden anses vara släckt eller utan uppenbar risk att sprida sig överlämnas ansvaret för eftersläckning och bevakning till markägaren. Eftersläckning bör så långt möjligt ske så att naturvärden gynnas och inte skadas (se nedan) och markägaren bör samråda med reservatsförvaltaren. Efter överenskommelse kan förvaltaren även fungera som ombud för markägaren.

Om skyddet av områdets naturvärden medför ett efterbevaknings- och eftersläckningsarbete med kostnader som överstiger vad som kan förväntas av markägaren, tar förvaltaren över det ekonomiska ansvaret för branden.

Åtgärd efter brand

Framtida skötselåtgärder utreds för varje enskilt område som påverkats av brand. Flora och fauna som gynnas av brand ska hinna utnyttja det brandpåverkade området innan skötselåtgärder sätts in. Vid behov ändras skötselplanen genom beslut av Länsstyrelsen.

6 Oljebekämpning

Oljebekämpning efter oljeutsläpp eller annan olycka skall ske i enlighet med de rekommendationer och prioriteringar som anges i Blekinges miljöatlas (Baltic master II), framtagen av Länsstyrelsen 2011.

http://www.balticmaster.org/media/files/general_files_1121.pdf

7 Jakt

Rätten till jakt inom reservatet regleras i reservatsföreskrifterna.

Skyddsjakt

Inom naturreservatet får skyddsjakt ske på t.ex. mink och vildsvin, samt bekämpning av stackmyra som väsentligt stör eller hotar naturvärdena. Skyddsjakt på vildsvin får utföras om de stör eller hotar naturvärdena, fornlämningar och badplatsen eller om vildsvin från reservatet förorsakar skador på närliggande tomter. I de fall jakträttsinnehavaren inte har möjlighet att utföra nödvändig skyddsjakt har naturvårdsförvaltaren rätt att uppdra åt annan att utföra uppdraget.

8 Tillsyn, dokumentation och uppföljning

8.1 Tillsyn över föreskrifter

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn av föreskrifter.

8.2 Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning kommer att ske enligt en särskilt fastställd uppföljningsplan.

8.3 Dokumentation av skötselåtgärder

Ansvarig förvaltare dokumenterar utförda skötselåtgärder (kopplat till SkötselDOS när systemet är i drift).

9 Kostnader och finansiering

Förvaltaren bekostar åtgärder enligt skötselplanen förutom utmärkning av gränser och informationstavlor om reservatet. Förvaltaren eller Karlshamns kommun finansierar bygge av informationscentrum, dess drift och utställningar.

10 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Vem	Prioritet*	När
Ängsbruk	Skötselområde 5f	Förvaltaren	1	Varje år mellan 20 juli och 20 augusti
Gallring	Skötselområde 5f	Förvaltaren	2	Inom 2 år
Röjning	Skötselområde 5	Förvaltaren	2	Inom 2 år

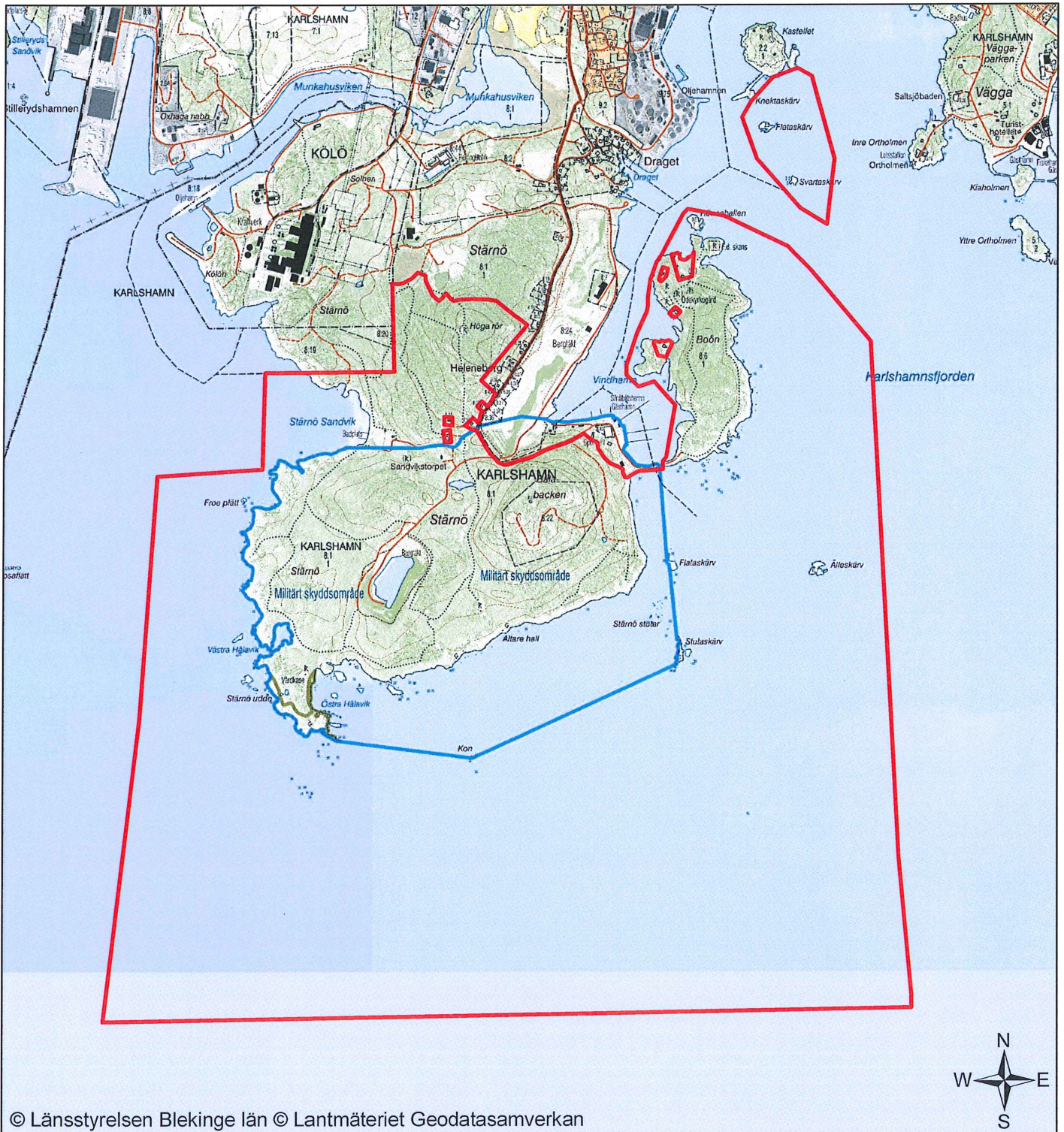
Byggnation av informationscentrum	Skötselområde 6 Vid Sandvikstorpet eller annan lämplig plats inom reservatet	Förvaltaren	3	Ej bestämt
Uppsättning av skyddsstängsel eller varningsmarkeringar	Runt stenbrottet vid Stolta slätt	Förvaltaren	1	I enlighet med gällande lagstiftning
Utförliga informationstavlor	Vid badplatsen, vid vändslinga på vägen mot Båla-backen och vid bron till Boön	Länsstyrelsen	1	Inom 1 år
Mindre reservatsskyltar med karta och föreskrifter för allmänheten	Vid södra och norra änden av stigen mot Höga rör och, vid norra badstranden, där cykelvägen till badplatsen kommer in i naturreservatet samt vid stigen som går söderut från badplatsen	Länsstyrelsen	1	Inom 1 år
Utmärkning av reservatets gränser		Länsstyrelsen	1	Inom 1 år
Vandringsleder, strövstigar		Förvaltaren	1	Fortlöpande underhåll
Bygga av strövstigen ”Stenslingan” ca 360 m	Till lastplatsen och över skrotstensfyllning på västra Stärnö	Förvaltaren	2	Inom 2 år
Forn- och kulturlämningar	Skötselområde 5	Förvaltaren i samråd med Länsstyrelsen	1	Varje år
Dokumentation av skötselåtgärder	Hela naturreservatet	Förvaltaren	1	Efter utförda åtgärder
Uppföljning av bevarandemål	Hela naturreservatet	Länsstyrelsen	1	Enligt särskilt fastställd uppföljningsplan

*Prioritet 1 till 3, varav 1 är högst

Naturreservatet Störnö-Boön

Naturreservatets gränser

Bilaga 1a

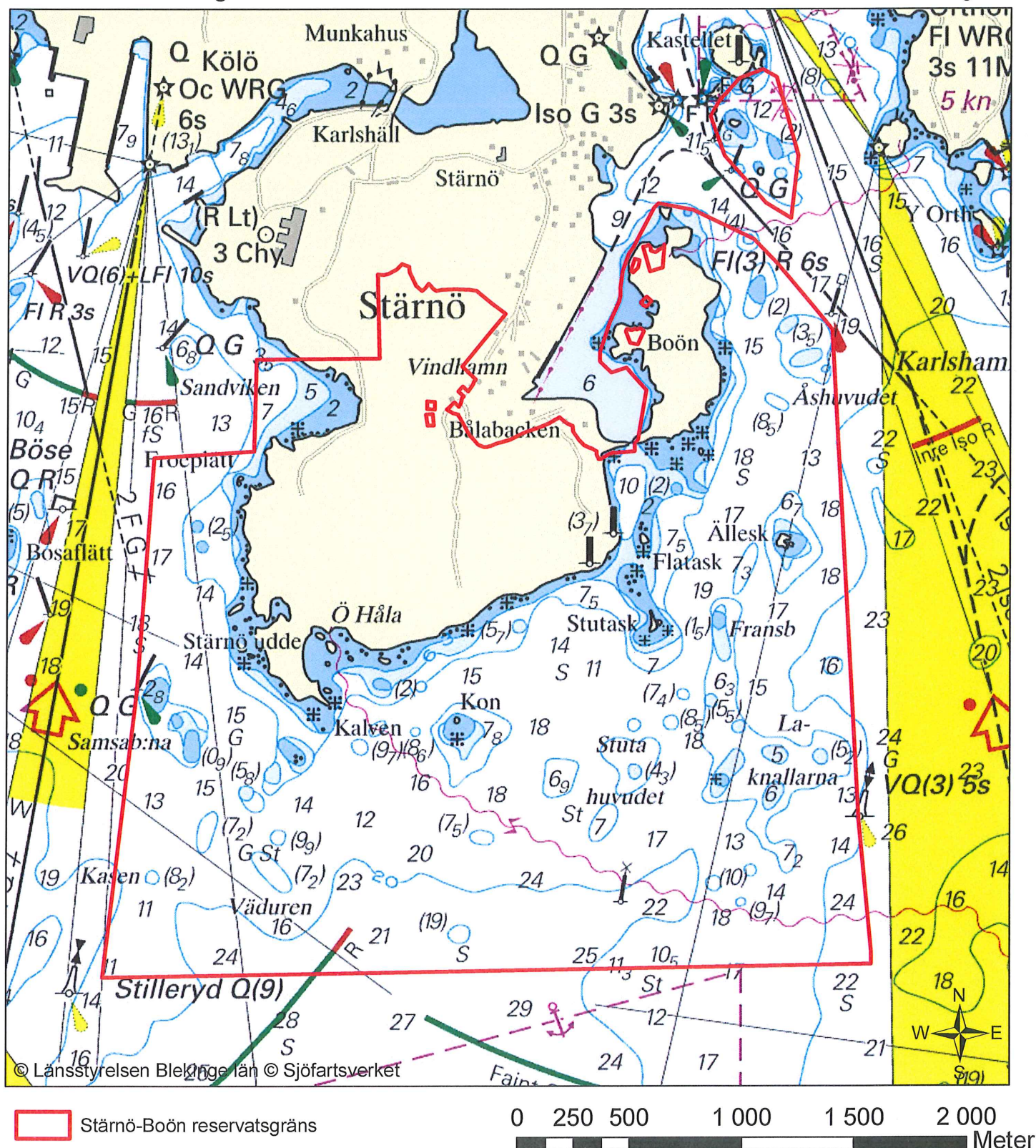
© Länsstyrelsen Blekinge län © Lantmäteriet Geodatasamverkan

- Störnö-Boön reservatsgräns
- Militärt skyddsområde

0 250 500 1 000 1 500 2 000
Meter

Naturresevatets gränser

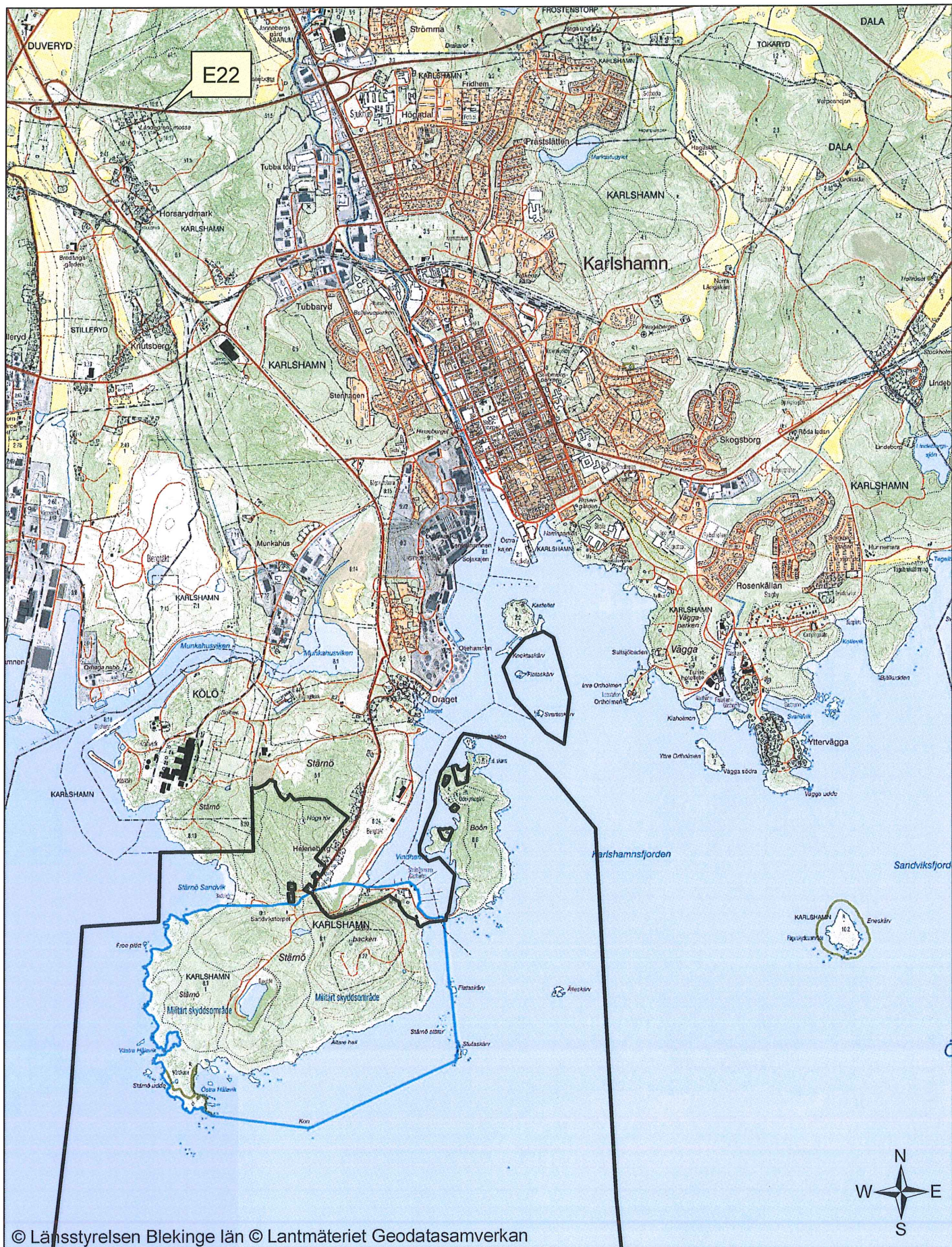
Bilaga 1b

Naturreservatet Störnö-Boön

Översiktskarta

Bilaga 2

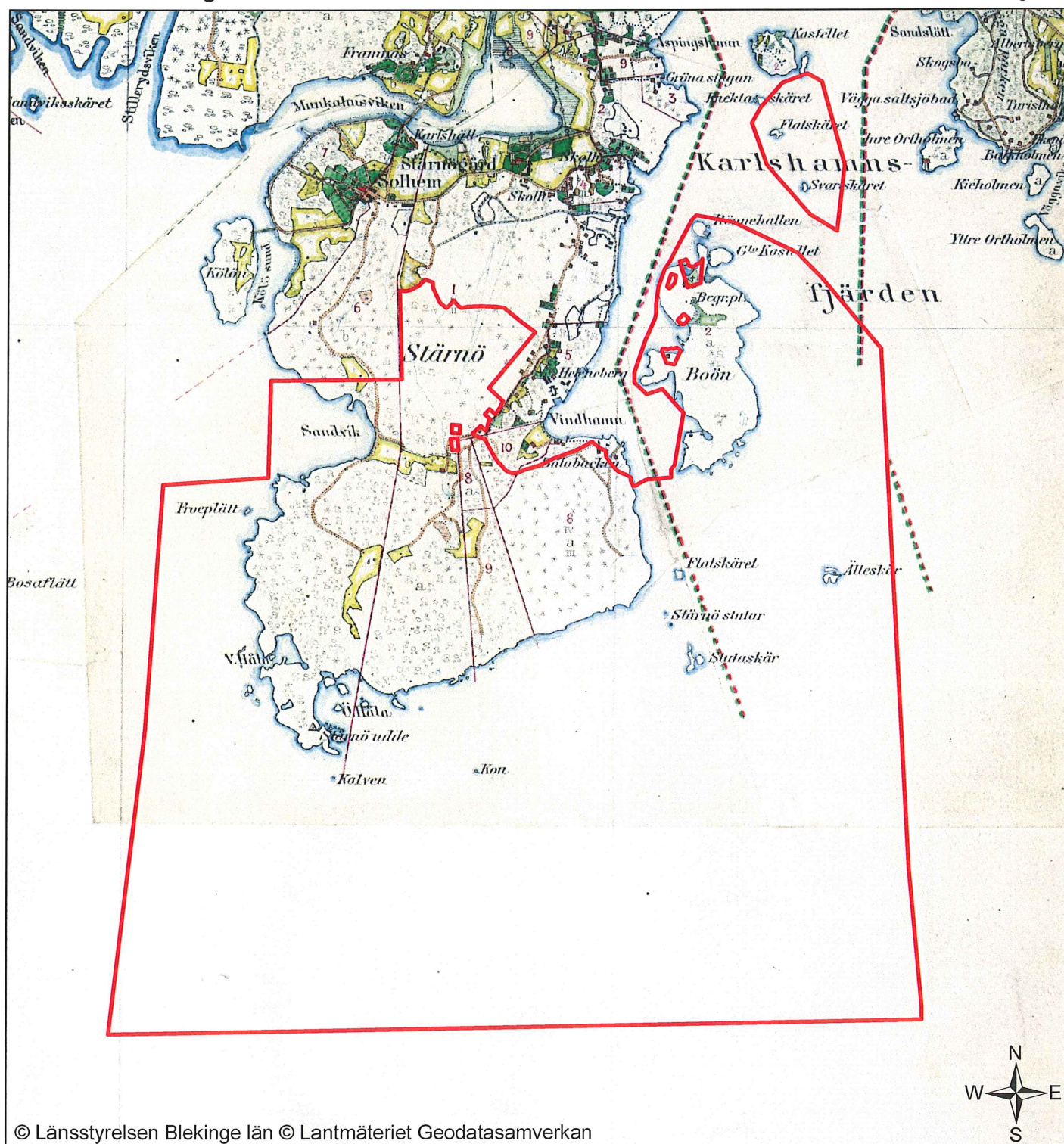
- Störnö-Boön reservatsgräns
- Militärt skyddsområde

0 300 600 1 200 1 800
Meter

Naturreservatet Störnö-Boön

Markanvändning Häradskartan 1917

Bilaga 3

© Länsstyrelsen Blekinge län © Lantmäteriet Geodatasamverkan

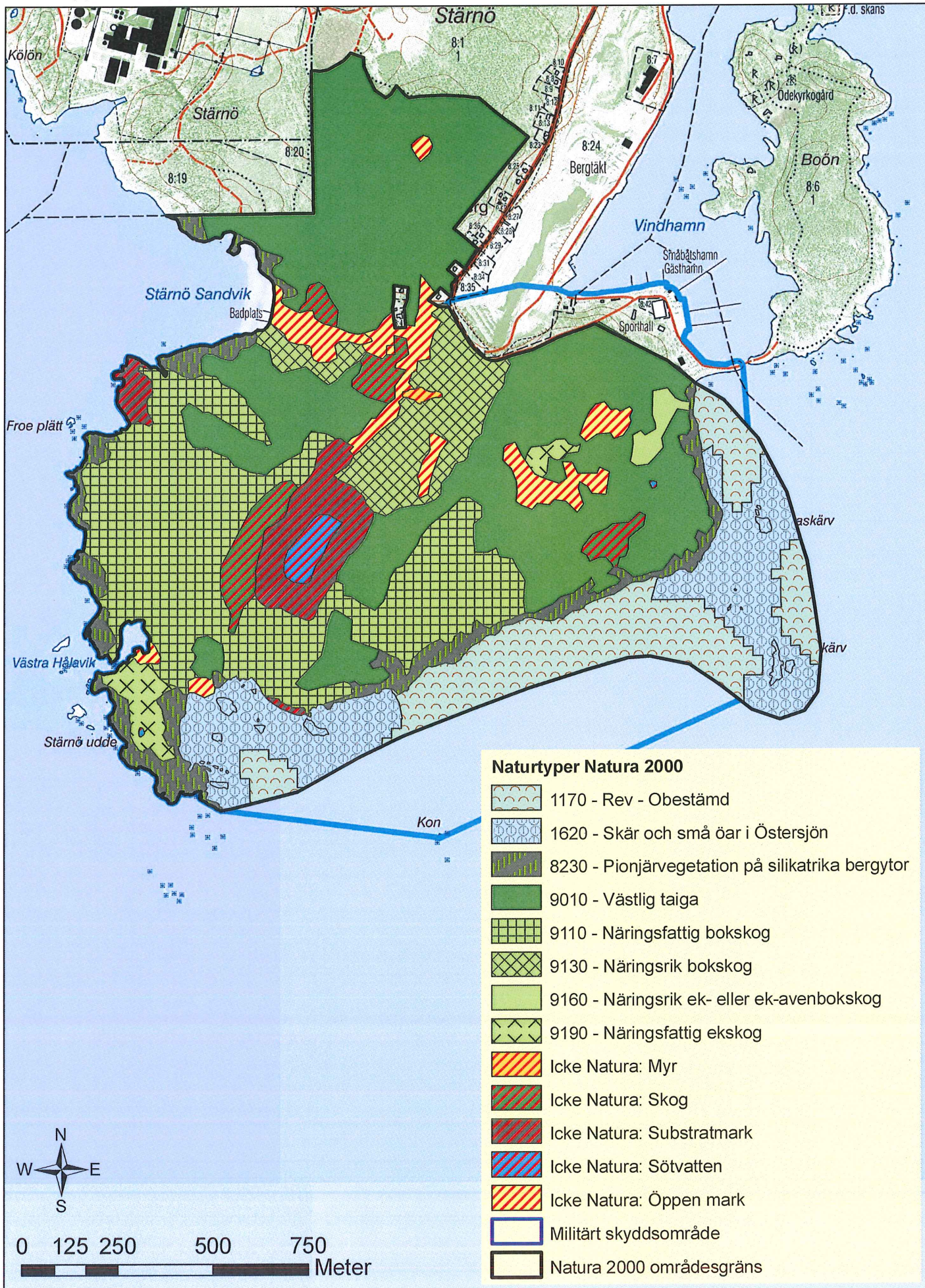
Störnö-Boön reservatsgräns

0 250 500 1 000 1 500 2 000
Meter

Naturreservatet Störnö-Boön

Naturtyper enligt Natura 2000

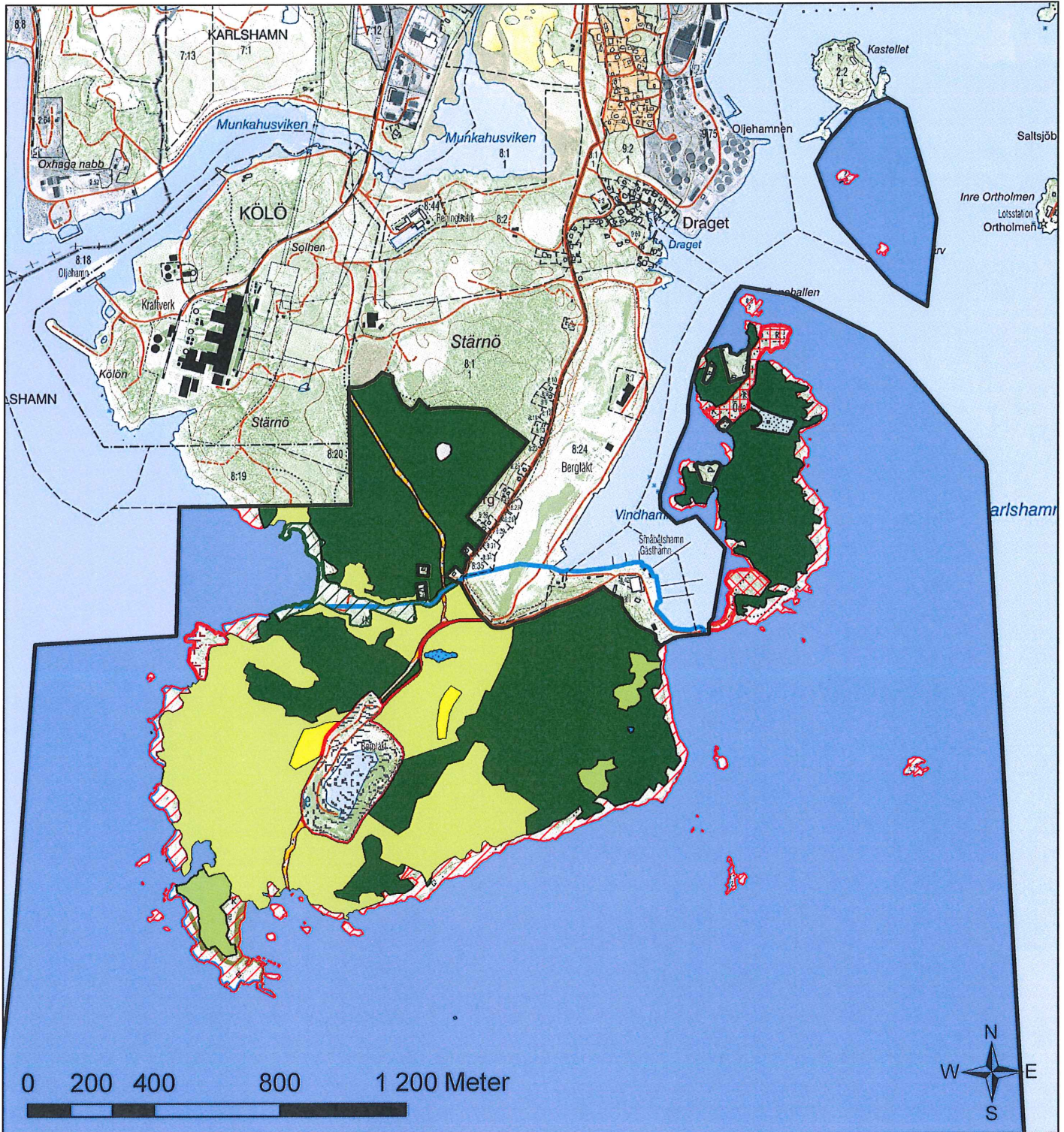
Bilaga 4

Naturreservatet Stårn -Bo n

Skötselområden

Bilaga 5

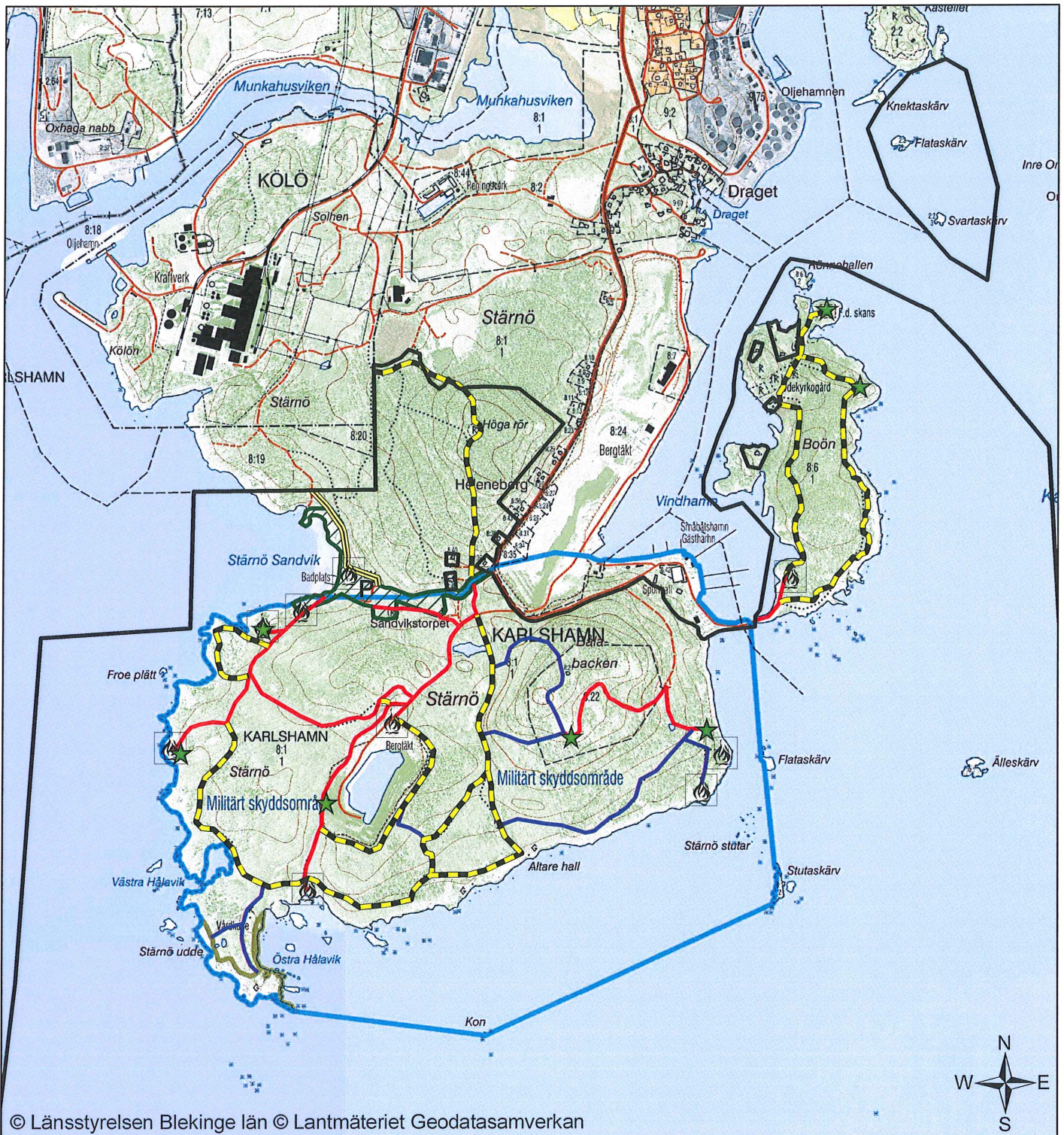

Stårn�-Bo�n reservatsgräns	5 Forn- och kulturhistoriska områden
1 Skog och h�llmark, orörd	5a Höga rör
1a Bokskog	5b Stårn� lastplats
1b Ekskog	5c Stoltasl�tt stenbrott och väg
1c Ek-tallskog	5d Lotsbostället
1d Strandh�llar	5e Norra Bo�n
2 Skog med begränsad skötsel	5f Bo�n in�ga
3 Småvatten	5g �ng
4 Vattenområden i Östersjön	6 Badplats

Naturreservatet Stårn -Bo n

Anläggningar för friluftslivet

Bilaga 6

  Länsstyrelsen Blekinge län   Lantmäteriet Geodatasamverkan

- St rn -Bo n reservatsgräns
- Militärt skyddsområde
- Badplats
- Stig 1
- Stig 2
- Gångväg
- Gång och cykelväg
- ★ Utsikt
- P Parkeringsplats
- Grillplatser

0 200 400 800 1 200
Meter

Naturreservatet Störnö-Boön

Fornlämningskarta

Bilaga 7

Störnö-Boön reservatsgräns

Militärt skyddsområde

Fornlämning - yta

Fornlämning

0 200 400 800 1 200 Meter

Naturreservatet Stärnö-Boön i Karlshamns kommun har bildats i syfte att bevara ett särpräglat och artrikt kust- och skärgårdsområde med bl a ädellövskogar, tallskogar, marina ekosystem och unika lämningar på havsbotten av postglaciala skogar från Yoldiatid (ca 11 000 år sedan) då havsnivån var betydligt lägre än idag. Genom bildandet av naturreservatet säkras också Karlshamns viktigaste närströvområde, som även innehåller en av kommunens populäraste badplatser.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda naturreservat och upprätta skötselplaner. Skötselplanen innehåller syftet med reservatet, en markhistorisk beskrivning samt planerad markanvändning, mål och skötselåtgärder för området. Den innehåller även information om friluftsliv och turism, samt om hur en framtida uppföljning av skötseln i reservatet är tänkt att ske.